

Gymnázium Přírodní škola, o.p.s.
Profilová práce — třída Ný
Vyšší stupeň studia
2021/2022

Mariana Lulu Issa

**Faktory ovlivňující zařazení dětí
z dětských domovů do
samostatného života**

Vedoucí práce: Mgr. František Tichý

Datum odevzdání: 18. 11. 2021

Poděkování

Řediteli gymnázia Přírodní škola Mgr. Františku Tichému a odborné konzultantce Evě Šotolové, Mgr. Martinu Lněničkovi řediteli Dětského domova Dolní Počernice, Bc. Milanu

Javornickému vychovateli v DD Dolní Počernice, dětem tohoto DD, se kterými jsem dělala rozhovory a bývalému studentovi Přírodní školy.

Abstrakt

Ročníková práce se věnuje tématu „Faktory ovlivňující zařazení dětí z dětských domovů do samostatného života“.

V teoretické části práce shrnuje poznatky, které se týkají ústavní výchovy, stručně vymezuje zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Definiuje attachment a psychickou deprivaci, která poznamenává ústavní děti. Cílem praktické části bylo sledovat jakým způsobem jsou děti z uvedeného dětského domova připravovány na zařazení do samostatného života.

Klíčová slova: Ústavní výchova, dětský domov, cvičné byty, rozhovory, attachment, psychická deprivace, osamostatnění

Obsah

Úvod	1
Cíl	1
Dílčí cíle:	1
Struktura práce:	2
Ústavní výchova na základě legislativy	2
Dětský domov	3
Příčiny umístování dětí do dětského domova	4
Attachment	5
Psychická deprivace	5
Charakteristika Dětského domova Dolní Počernice	6
Charakteristika Dětského domova Pyšely	6
Cvičné a startovací byty	7
Cíl	9
Metodika rozhovorů	9
Z rozhovorů vyloučily tyto závěry	12
Osamostatňování dětí	12
Odchod dětí z dětského domova	13
Co bys na svém životě chtěl/a změnit?	13
Představa dětí o své budoucnosti	14
Co si o životní situaci těchto dětí z dětských domovů myslím?	14
Závěr	15
Seznam literatury a jiných zdrojů:	16

Úvod

Téma zaměřené na dětské domovy jsem si vybrala ke zpracování ročníkové práce na základě návštěv v Dětském domově Pyšely, kam jezdím s panem ředitelem Františkem. Také jsem při bězích nadace Terezy Maxové a mírových bězích ve Stromovce poznala některé děti a vychovatele z DD Dolní Počernice.

Uvažuji, že bych jednou, kdybych vystudovala sociální nebo speciální pedagogiku mohla pracovat jako teta v dětském domově.

Cíl

Jakým způsobem jsou děti v DD připravovány na odchod do života?

Cílem práce bude sledování problémů, které mají vliv na obtížné zařazení mladého člověka z ústavní výchovy do běžného života na základě studia odborné literatury a strukturovaných rozhovorů.

Dílčí cíle:

1. Na základě odborné literatury charakterizovat ústavní výchovu v ČR a způsob a nejčastější problémy přechodu mladých lidí z ústavní výchovy do samostatného života.
2. Na základě studia odborné literatury a konzultace s odborným poradcem připravit metodiku strukturovaných rozhovorů s pěti klienty dětských domovů, které zmapují jejich představy o začlenění do života, resp. zkušenosti po odchodu z DD.
3. Realizace rozhovorů, jejich přepsání a zpracování.

Na základě rozhovorů, studia literatury a vlastních zkušeností s prací s dětmi z DD odpovědět na výzkumné otázky:

- a) jak dětské domovy přistupují k přípravě klientů na odchod z DD do života?
- b) Jak si dospívající klienti DD představují svůj odchod do života, čeho se bojí?
- c) Jak klienti DD hodnotí jejich přípravu v průběhu dosavadního pobytu na přechod do života?
- d) Jaký je názor autorky práce na danou problematiku, co by podle jejího názoru pomohlo k lepší přípravě dětí na odchod z DD.

Struktura práce:

V teoretické části budu stručně charakterizovat ústavní výchovu s důrazem na dětské domovy, základní příčiny a důsledky umístování dětí do dětských domovů a následky této formy ústavní výchovy.

Praktická část bude zpracována formou rozhovorů. Předpokládaný počet dětí, se kterými budu rozhovory provádět, budou 4. Také udělám krátký rozhovor s vychovatelem DD. Bude se jednat o klienty Dětského domova Dolní Počernice a jednoho klienta z DD Pyšely.

Součástí praktické části bude stručná charakteristika uvedených dětských domovů.

Výstupem budou názory mladistvých na pobyt v DD, přípravu na život, případně shrnutí základních příčin, které jim stěžují zařazení do života.

V závěru práce budou uvedeny důsledky pobytu v ústavu a doporučení, co by pomohlo zlepšit situaci do budoucna.

Ústavní výchova na základě legislativy

Ústavní výchovou se rozumí opatření navržené orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) a schválené soudem. Právně ústavní výchovu v České republice upravuje zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Ústavní výchovou se rozumí výchovné opatření, které nařídí soud v případě, že je vážně ohrožena nebo vážně narušena výchova dítěte a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě, nebo pokud z nějakých důvodů nemohou výchovu svému dítěti (svým dětem) rodiče zabezpečit. „*Před nařízením ústavní výchovy je soud povinen zkoumat, zda výchovu dítěte nelze zajistit náhradní rodinnou péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, které mají přednost před výchovou ústavní*“ (Bubleová, 2011, s. 55). Upřesňují Bubleová a kol. a naznačují tak, že před umístěním dítěte do ústavní výchovy musí být vyčerpány všechny způsoby, které dítěti umožní vyrůstat v rodinném prostředí. Tuto skutečnost (ústavní výchova jako krajní řešení péče o dítě) v legislativní rovině potvrzuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

O podmínkách nařízení ústavní výchovy hovoří také zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Říká, že: „*jsou-li výchova dítěte nebo jeho tělesný, rozumový či duševní stav, anebo jeho řádný vývoj vážně ohroženy nebo narušeny do té míry, že je to v rozporu se zájmem dítěte, anebo jsou-li tu vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou jeho výchovu zabezpečit, může soud jako nezbytné opatření nařídit ústavní výchovu a činí tak zejména tehdy, kdy dříve učiněná opatření nevedla k nápravě*“ (z. č. 89/2012Sb. Rodinné právo, ustanovení par. 971, odst. 2.).

Děti, které se ocitnou v ústavní výchově, v ní setrvávají po minimálně nezbytnou dobu, nejdéle však po dobu tří let. Pokud důvody pro její nařízení stále trvají, je možné ji před uplynutím této lhůty prodloužit. Trvání ústavní výchovy je možné prodlužovat opakovaně, vždy ale nejdéle na dobu tří let. Pokud pomínou důvody, pro které byla ústavní výchova nařízena, nebo pokud je možné dítěti zajistit jinou než ústavní péči (např. odchod do pěstounské rodiny), nařizuje zákon ústavní výchovu neprodleně zrušit (soudní cestou).

Zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsou:

- Dětské diagnostické ústavy
- Diagnostické ústavy pro mládež
- Zařízení pro děti cizince
- Dětské domovy
- Dětské domovy se školou
- Výchovné ústavy

Dále se budu zabývat jen dětskými domovy, kam mohou být umísťovány děti na základě ústavní výchovy nikoli ochranné, kterou soud ukládá za činy, jež by byly u dospělých posuzovány jako trestné.

Dětský domov

Dětský domov je formou náhradní výchovné péče o děti s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování. U sledovaných dětí umístěných do dětského domova se současně vyskytuje více příčin umístění a v dokumentaci dítěte je často uváděna jedna příčina jako hlavní.

Děti navštěvují podle věku mateřskou školu, základní, střední školu nebo učiliště. Školy nejsou součástí dětského domova.

Základní organizační jednotkou je rodinná buňka, která se skládá ze skupiny dětí různého věku a pohlaví, dvou až tří vychovatelů, kteří se ve službě střídají. Rodinnou skupinu v dětském domově tvoří nejméně 6 a nejvíce 8 dětí. Sourozenci se zařazují do jedné rodinné skupiny. Z výchovných, vzdělávacích nebo zdravotních důvodů je možné děti výjimečně zařadit do různých rodinných skupin.

Příčiny umístování dětí do dětského domova

Obecně lze příčiny umístění dětí do dětského domova rozdělit na dvě skupiny. První skupinou jsou situace, kdy rodina o dítě špatně pečuje, dítě může být ohrožené a zanedbané. Druhou skupinou jsou situace, kdy dítě svým chováním ohrožuje okolí i samo sebe a rodina si s touto situací neumí poradit. Často se obě skupiny vyskytují společně a vzájemně se ovlivňují.

Existují následující důvody umístění dětí do ústavní péče:

- *Úmrtí rodičů nebo jednoho z rodičů*
- *Opuštění dítěte rodiči, často ihned po narození*
- *Odebrání dítěte z důvodu ohrožení v rodinném prostředí – týrání, zneužívání a zanedbávání*
- *Krátkodobá nebo dlouhodobá neschopnost rodičů pečovat o dítě – například z důvodu nemoci či uvěznění, můžeme doplnit i chudobu rodiny apod.*
- *Dobrovolné umístění dítěte na žádost rodičů, respitní pobyty*
- *Zdravotní péče a speciální zdravotně-sociální služby pro postižené děti*
- *Nelegální vstup dítěte do země, děti – cizinci bez doprovodu*
- *Opuštění domova z vlastní vůle dítěte*

Sychrová (2014, s. 36–37)

Děti, které byly vychovány v kolektivním zařízení bez emocionální vazby na rodiče, neměly často možnost vytvořit si hluboký citový vztah k určité osobě. K tomuto přispívá střídání vychovatelů a v minulosti přemísťování dítěte z jedné instituce do druhé. Tyto děti trpí psychickou deprivací s přetrvávajícími následky do dospělosti. Jejich chování je účelové, ovlivněné závislostí na ústavním režimu. Projevují se u nich poruchy v oblasti sebehodnocení, v oblasti sociálních vztahů. Selhávají při řešení náročných životních situací, někdy se nenaučí řešit přijatelným způsobem ani běžné životní situace.

Po ukončení ústavní výchovy mají děti problémy s integrací do společnosti. V České republice je dosud velmi málo zařízení v podobě domů na půl cesty a startovacích bytů, které umožňují postupné osamostatňování mladých dospělých po ukončení ústavní výchovy.

U osob pobývajících dlouhodobě v ústavním prostředí může vzniknout syndrom návyku na ústavní péči. Tito lidé se přizpůsobí režimu instituce a je pro ně pak obtížné fungovat samostatně, když instituci opustí. Syndrom se projevuje nesamostatností, sociální nefunkčností, nedůvěrou ke světu a uspokojováním svých potřeb na úkor potřeb ostatních. Tito jedinci se častěji než osoby, které v ústavní péči nevyrostly, stávají klienty sociálních služeb a častěji vedou rizikový způsob života (kriminalita, drogy, prostituce...).

Attachment

Tento termín byl překládán jako přimknutí, citová vazba nebo vztahová vazba. Ale zkušenosti a informace ukázaly, že se jedná o složitý, komplexní jev a pro něj odborníci stanovili výraz „citové pouto“. Toto pouto znamená vyvolávání pocitů a emocí v přítomnosti nějaké významné osoby. Pociťovat lze náklonnost a lásku nebo odpor, nejistotu a zlobu. Pouto má proto citové zabarvení.

Pojem citové pouto – attachment rozpoznal a pojmenoval anglický psychiatr a psycholog John Bowlby ve 40. letech 20. století. Jeho teoretické závěry vycházejí z praxe. Jsou spojeny s péčí o děti se závažnými poruchami chování, mladé kriminálníky. Tito jedinci měli velmi často narušené vztahy s matkou. Vyrůstali v nemocnici, sirotčinci nebo žili v týrajícím prostředí. Bowlby došel k závěru, že se rodíme s vrozenou potřebou vztahování se k někomu blízkému a pokud tato potřeba není naplněna, dochází k poruše citového pouta a vztahu k druhým lidem.

Bowlby při svých zkoumáních oddělil materiální zajištění od emoční kvality prostředí, kde dítě žije. Dále také zjistil, že na emocionální zdraví nepůsobí pouze dědičnost, ale že se na neurózách podílí zejména nevhodné prostředí a péče.

Bezpečný attachment se projevuje tak, že dítě důvěřuje rodičům a hlavním pečovatelům. Vnímá svět jako bezpečné místo pro život. Dokáže s rodiči prožívat, učit se od nich, samo si říká o podporu, je emočně stabilní, dokáže se zlobit a vztekat, ale také zklidnit, dokáže se poučit z chyb, nemá potřebu utíkat, lhát, brát věci, předstírat, unikat do světa fantazie.

Psychická deprivace

K psychické deprivaci dochází v důsledku dlouhodobého neuspokojování základních psychických potřeb dítěte.

V podmínkách ústavní výchovy hrozí riziko, že emoční a psychické potřeby dětí nebudou naplněny, proto bude následující část pojednávat o deprivaci v kontextu ústavní výchovy.

Ústavní výchova je nejméně vhodný model péče o dítě mimo rodinu. Podle směrnice OSN (2009, část 22) by se péče o děti, zvláště o děti do tří let, měla realizovat v prostředí rodinného typu. Výjimky lze udělit, pouze pokud by mělo dojít k rozdělení sourozenců, nebo v případě nouzového umístění na velmi krátkou dobu. Dítě v ústavu nemá možnost vytvořit si pevné citové pouto s pečující osobou. I když jsou děti v dětských domovech rozděleny na tzv. rodinné skupiny, s opravdovým rodinným životem se pobyt v dětském domově nedá srovnávat. Rodinné skupiny mají kapacitu maximálně osm dětí, prioritou je dávat sourozence dohromady. Na takovou skupinu připadá zpravidla jeden vychovatel na směnu. Vychovatelé se střídají, po propuštění dětí z ústavní péče už s nimi obvykle neudrží kontakt. „V zařízeních trvalé kolektivní péče je dítě izolováno od podnětů, které přináší život v rodině a je vystaveno jisté monotonii podnětů smyslových i sociálních.“ (Langmeier, Matějček, 2011, s. 79)

„Děti z dětských domovů vůbec nevědějí, jak jakoby milovat někoho. Některý to vůbec nezažily, některý jsou tam třeba od třech let. A pak jsou ve světě, kde fungují úplně jiná pravidla a ty přejdeš z toho, že se nějaký lidi staraj o Tebe, pak Ti dávaj nějaký dárky, zažíváš nějaký zážitky, pak to vlastně celý přestane a seš sama za sebe. Už se o Tebe nikdo nezajímá a už Tě nikdo nechce.“

„Vyrůstáš v podstatě ve smečce vlků, kolem Tebe je hromada dětí a Ty si mezi nima vyrůstěj, když každé si zažil svoji traumatickou minulost. Tak a pak se nauč chovat mezi lidmi v normálním světě.“

Charakteristika Dětského domova Dolní Počernice

Dětský domov Dolní Počernice byl založen roku 1923 jako vychovatelná manželů Olivových, v té době bylo zařízení určené pouze pro dívky. Za komunistického režimu byly v dětském domově dvě chlapecké a jedna dívčí skupina, kapacita domova byla 45 dětí a maximální obsazenost jedné skupiny byla 15 dětí. V roce 2001 se zrekonstruovala část zámku a dětský domov přešel na rodinný typ dětského domova. Domov se rozšířil o byty na Černém mostě a později i v Řepích, Hostivicích a na Střížkově.

V současné době je kapacita dětského domova 65 dětí. Rodinné skupiny tvoří 6-8 dětí, u kterých se střídají 4 pedagogičtí pracovníci. 5 skupin žije na zámku v Dolních Počernicích, 4 skupiny jsou v bytech v Praze. Hlavními cíli Dětského domova Počernice jsou:

- vrátit děti do původních rodin
- umožnit jim zažít příjemné dětství
- připravit je na samostatný život

Děti, které se připravují na odchod do samostatného života, mají k dispozici cvičné a startovací do plnoletosti nebo do ukončení studia.

Charakteristika Dětského domova Pyšely

Historie budovy dětského domova se datuje od roku 1913, kdy byl slavnostně vysvěcen Útulek sv. Josefa a byly sem nastěhovány první děti. Vyrostl v areálu zámku. V 50. letech vystřídali řádové sestry pedagogičtí pracovníci. Od té doby je zařízení státní a je dětským domovem. Dětský domov je školským zařízením a spadá pod MŠMT. Kapacita domova je 48 dětí a jsou přijímány děti bez vážných výchovných problémů zpravidla od 3 let. Mohou zde setrvat až do 18 či 26 let. Dětský domov Pyšely je dětským domovem rodinného typu. To znamená, že děti, které v dětském domově žijí, bydlí v šesti samostatných skupinách. Skupiny jsou smíšené jak pohlavně, tak věkově. Pokud jsou v dětském domově sourozenci, bydlí na pokoji spolu. Celkem je v jedné skupině 6-8 dětí zpravidla od tří let do osmnácti nebo do ukončení studia (až do 26 let). O děti se starají vychovatelé, za pomoci asistentek pedagoga a dalšího provozního personálu. Sociální pracovnice dětského domova zajišťuje kontakt se zákonnými zástupci dítěte.

Cvičné a startovací byty

Jedná se o malometrážní byty, které se poskytují dětem připravující se na budoucí povolání. Děti nemusí být plnoleté. Vše závisí na rozhodnutí ředitele DD po předcházející společné poradě s kmenovými vychovateli daného dítěte. Záleží jednotlivě na každém dítěti, jak je samostatné, spolehlivé a zodpovědné. Před nástupem do cvičného bytu dítě s vedením DD sepisuje smlouvu, kde jsou uvedena práva a povinnosti nejen pronajímatele, ale také nájemce (dítěte).

Povinnosti a práva pronajímatele:

- *Pronajímatel (DD) vydá nájemci cvičnou „výplatu“ na začátku každého měsíce, a to nejpozději do 5. dne. Upřednostňuje se pracovní den.*
- *Kapesné vydává zásadně kmenová rodinně skupina dítěte.*
- *Pronajímatel předá byt ve stavu plného užívání.*
- *Opravy a závady se řeší podle situace. Pronajímatel je povinen předat nájemci informace, jak dále postupovat.*
- *Pronajímatel je povinen předat nájemci Evidenční list (soupis věcí a spotřebičů) a to nejpozději při podpisu smlouvy.*
- *Pronajímatel má právo chodit kontrolovat stav a udržování bytu, a to bez vědomí nájemce.*

- Pronajímatel má právo ukončit podnájemní smlouvu okamžitě.
- Pronajímatel má povinnost přijmout dítě zpět na rodinnou skupinu.

Povinnosti a práva nájemce (dítěte):

- Nájemce má právo užívat byt, a to v souladu s bytovým řádem.
  - Nájemce i nadále náleží do péče kmenové rodinné skupiny, ale kromě kapesného nedostává žádnou finanční ani materiální pomoc.
  - Nájemce se musí řádně připravovat na budoucí povolání v denním studiu.
  - Nájemce je povinen uhradit nájemné a zálohu na energii mezi 10. – 15. kalendářním dnem.
  - Krátkodobé návštěvy jsou povoleny, ty však nesmí přesáhnout 20. hodinu. Pokud by nájemce měl zájem o prodlouženou návštěvu, tak je nutný souhlas sloužícího pedagoga kmenové rodinné skupiny. Za chování návštěvy zodpovídá nájemce.
  - Nájemce je povinen dodržovat bezpečnostní předpisy a elektrická či jiná zařízení smí používat jen ta, která jsou odsouhlasena vedením domova.
  - Nájemce je povinen v bytě udržovat náležitý pořádek a udržovat byt v perfektním stavu.
  - Nájemce nesmí rušit sousedy v kteroukoli dobu a nesmí rušit noční klid (22–6 hod.).
  - Nájemce je povinen chovat se zdvořile, ohleduplně a slušně ke všem nájemníkům domu.
  - Nájemce se nesmí opíjet, užívat drogy, stýkat se s kriminálními a jinak pochybnými jedinci.
  - Pokud má nájemce v plánu na delší dobu opustit byt, je povinen informovat vedení Dětského domova a Školní jídelny Dolní Počernice.
  - Nájemce zodpovídá za inventář bytu. V případě poškození nebo ztráty je povinen škodu uhradit.
  - V bytě se nesmí kouřit.
  - Nájemce může požádat vedení domova o materiální nebo finanční pomoc.
- Cvičná „výplata“ je společně vytvořený rozpočet, z kterého se vypočítává celková finanční částka na jeden měsíc. (Materiál pro vnitřní potřebu DD Dolní Počernice)*

Cíl

Jakým způsobem jsou děti v DD připravovány na odchod do života?

Praktická část byla zpracovaná kvalitativní metodou polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovor byl realizován na základě informovaného souhlasu čtyř dětí, jednoho vychovatele z Dětského domova Dolní Počernice a chlapce, který byl v DD Pyšely. Byla dodržena etika průzkumu. Rozhovory s dětmi a vychovatelem z DD Dolní Počernice jsem dělala přímo v dětském domově. Rozhovor s chlapcem z DD Pyšely byl v parku u kostela sv. Antonína. Rozhovory jsou uvedeny v přílohové části.

Metodika rozhovorů

Nejprve jsem si vytyčila hlavní témata, která mě zajímají.

- Hlavní témata rozhovoru:
  - Kontakt s biologickou rodinou
  - Pomoc od blízkých, řešení problémů
  - Vzdělávání – studium, nynější povolání

Volný čas

Bydlení – cvičné a startovací byty

Cíle, přání do budoucna – nejbližší, dlouhodobé

Co Ti v DD pomohlo, líbilo se nejvíce?

Co se Ti v DD nelíbilo a chybělo Ti?

Poté jsem si ke každému tématu připravila několik otázek. Z těch my pak vznikla struktura rozhovoru o 20 otázkách. (viz. str. 9)

Ještě před rozhovory jsem strukturu rozhovoru konzultovala s odborným konzultantem a vychovatelem DD Dolní Počernice. Děti podepsaly informovaný souhlas, byla zachována etika průzkumu.

Rozhovory jsem po domluvě nahrávala a následně přepsala do elektronické podoby.

Z rozhovorů jsem zpracovala podstatné závěry.

OTÁZKY K ROZHOVORU S VYCHOVATELEM:

Sociodemografické údaje

Pohlaví:

Věk:

Vzdělání:

Jak dlouho tu pracuješ?

Proč jsi si tohle povolání vybral?

Co jsi pro to musel vystudovat?

Co je důležité, aby byl vychovatel dobrým vychovatelem? Aby byl přínosem pro práci s dětmi?

Jak děti vnímají, že jsi reprezentantem republiky v sportu, běhu?

Jaký vidíš přínos ve cvičných a startovacích bytech?

Jsi v kontaktu s některými dětmi, které už z DD odešli před několika lety?

Co se Ti na fungování DD nelíbí? Vidíš v něm nějaké nedostatky? Jaké?

Jak se chráníš před vyhořením? Co Tě nejvíc motivuje v práci?

Přemýšlel jsi někdy o tom, že bys z této funkce odešel dělat něco jiného?

Co se Ti tu líbí?

Co můžu v současnosti udělat pro to, kdybych se této práci v budoucnu taky chtěla věnovat? (Kromě tedy vystudování vysoké školy?)

OTÁZKY K ROZHOVORU:

Sociodemografické údaje

Pohlaví:

Věk:

Vzdělání:

Od kolika let jsi v DD?

Byl/a jsi předtím v nějakém jiném zařízení (ústavu) nebo v jiné rodině než ve vlastní?

Máš oba rodiče, sourozence? (Sourozenci žijí v rodině?)

Jezdíš někdy domů na víkendy, svátky? Rodič (e) jezdí za Tebou?

Víš, z jakého důvodu jsi se dostal/a do DD?

Jaké pro Vás/Tě byly první měsíce v DD, jak jste se cítil/a?

Jak vypadá tvůj denní režim v dětském domově?

Jaké činnosti Tě tady nejvíce baví?

Jaké máš záliby nebo co obvykle děláš ve volném čase? Máš nějakého koníčka?

Co chceš dělat až dokončíš školu? (Na jaké povolání se připravuješ?)

Jak si představuješ svoji budoucnost? (Máš nějaká přání, cíle, kterých bys rád/a dosáhl/a?)

Co bys chtěl/a na svém životě změnit?

Chceš (Chtěl/a) by ses vrátit domů?

Byli Vám/Ti vychovatelé určitou oporou, když jste se necítil/a třeba psychicky dobře, bylo Vám/Ti smutno?

Jaké máte vztahy s ostatními dětmi v dětském domově? Máš tu kamarády/ky?

Byly zde časté konflikty?

Co Ti v DD nejvíce pomáhá (pomohlo)? Je něco důležitého/zásadního, co Vás/Tě pobyt v DD naučil do života?

Je něco, co Vám/Ti v DD schází (scházelo)? Je něco, co Vás/Tě DD nenaučil a víte, že to ve svém současném životě postrádáte?

Co Ti zde nejvíc vadí? Co bys změnil/a na DD?

Co se Ti zde nejvíce líbí?

Z rozhovorů vyplynuly tyto závěry

Jak dětské domovy přistupují k přípravě klientů na odchod z DD do života?

Pomocí cvičných bytů (viz. s. 6)

Jak si dospívající klienti DD představují svůj odchod do života, čeho se bojí?

Svůj odchod do života si představují často nereálně až naivně. Někdy ne zcela dostatečně se snaží dokončit studium. Předčasné ukončení přípravy na povolání způsobuje časté změny zaměstnání a pracovní selhání.

Mají obavy z nedostatku finančních prostředků, nepřijmutí do společnosti.

Jak klienti DD hodnotí jejich přípravu v průběhu dosavadního pobytu na přechod do života?

Klienti často mluvili o tom, že je dětský domov, zejména cvičné byty naučily samostatnosti.

Jaký je názor autorky práce na danou problematiku, co by podle jejího názoru pomohlo k lepší přípravě dětí na odchod z DD.

(Viz. s.15)

Osamostatňování dětí

Cvičné byty jsou důležitou přípravou dítěte na odchod z dětského domova. Mimo jiné učí děti hospodařit s finančními prostředky, což někdy vede k opakovanému selhání, které má za následek návrat dítěte na původní rodinnou skupinu. Od dítěte je vyžadována disciplína, velká sebekontrola, neuspokojit aktuální potřebu nákupem toho, co se mu líbí nebo na co má chuť.

Na rodinných skupinách fungují podle jasných, naučených a zažitých pravidel. Tyto zkušenosti se jim ale špatně přenášejí do samostatného života.

„Je to jako kdyby Tě z moře hodili do akvária a pak z toho akvária by Tě zase hodili do moře po těch několika letech. A Ted' nepoznáváš nic, nevíš, co se děje, celý svět se změnit od té doby, co si byla venku ... a musíš se s tím nějak popasovat“ (chlapec z DD Pyšely).

V přípravě na odchod dětí z DD je jednou z prioritních potřeb otázka bydlení. Někdy předčasný odchod z cvičného nebo startovacího bytu je veden touhou odpoutat se od života v dětském domově. Neznalost možností získat bydlení od města, nechuť využití domů na půli cesty nebo azylových domů, protože tato zařízení jim připomínají dětský domov se svým režimem a pravidly. Toto může vést k životu na ulici (drogy, prostituce, bezdomovectví).

Odchod dětí z dětského domova

Při odchodu dětí z dětských domovů a přípravě na samostatný život mají kromě dětských domovů i významné místo některé neziskové organizace např. Letní dům, Šance dětem. Lidem z těchto neziskových organizací děti důvěřují, protože jsou s nimi dlouhodoběji v kontaktu.

V době propuštění dostávají jednorázový peněžní příspěvek, který ale jejich finanční situaci neřeší, podle jejich výpovědí je naprosto nedostačující. Děti se snadno zadluží, dluží všem kolem sebe, a proto se někdy uchýlí k trestné činnosti.

Děti, se kterými jsem dělala rozhovory, zpravidla neuvažovali o návratu domů, protože své rodinné zázemí již pochopily.

Měla jsi někdy myšlenky o tom, že bys chtěla poznat svoji rodinu anebo se chtěla vrátit domů?

„Jo. Ale zase na druhou stranu... třeba k mámě bych chtěla, protože máma bydlí v Anglii, už dlouho a byla za námi jenom jednou, když jsme se stěhovali do Prahy. No, a i když za námi byla jenom jednou, tak prostě je to máma. Chtěla bych někdy za ní jet. Ale ona... já vím, že kdybych tam jela, tak že by mě měla jenom na peníze, protože ona je taková no.“
Jakože by díky Tobě dostávala nějaké dávky? „No“ (dívka „růžové šaty“ z DD Dolní Počernice).

“Ne to ne, to není potřeba. Máma je někde teď na ulici, pravděpodobně, takže není kam se vrátit”.

(chlapec z DD Pyšely)

Co bys na svém životě chtěl/a změnit?

„Mm, tak asi bych chtěla změnit nějaký svůj postoj k tomu životu, že jsem prostě taková pesimistická, i když to nevypadá, tak hodně nevěřím v sebe sama, jinak jsem ale spokojená jakoby, myslím (zasmála se)“ (dívka „zelené vlasy“ z DD Dolní Počernice).

„Já se snažím být ve všem nejlepší, protože prostě děcák mě přiměl k tomu, abych byl ve všem nejlepší, i když je to asi trochu blbá vlastnost“ (chlapec z DD Dolní Počernice).

Představa dětí o své budoucnosti

„Určitě až mi bude osmnáct, tak si tady požádám o startovací byt a pak jako až budu chodit do práce, tak si budu šetřit na nějaký byt, abych pak mohla jít někam jinam. A určitě chci, aby se mnou byl brácha. Dřív, když jsme byli doma, tak jsme neměli moc dobrý vztah, teď už ale ne. Tím, jak jsme zvládli spolu takhle utéct, tak teď jsme spolu jako pořád, skoro pořád za ním jezdím. Jemu je patnáct, takže od sebe nemáme moc daleko a je to takový můj nejlepší kámoš“ (chlapec z DD Pyšely).

“Není to úplně jakože sen, jak bych to řekl, třeba z té mé generace, co jsem tam byl, jako těch dětí, tak jsem toho už dosáhl docela dost, protože jsem často vyrostl s dětma, který skončily buď jako vrazi nebo násilníci nebo dealeri nebo prostě jako kurvy a další takovýchle věci.”

(dívka „kadeřnice“ z DD Dolní Počernice)

Co si o životní situaci těchto dětí z dětských domovů myslím?

I z tohoto malého počtu rozhovorů jsem pochopila, o co mají ústavní děti život složitější. Jak jim chybí pocit jistoty, lásky a bezpečí, pevné rodinné zázemí a blízký člověk.

Přála bych všem dětem, aby se mohly kdykoli obrátit o pomoc nebo radu na tátu a mámu, protože žádná sebelepší ústavní výchova rodinu nenahradí.

Závěr

Děti, které byly vychovávány v ústavním zařízení bez emocionální vazby na rodiče, neměly často možnost vytvořit si hluboký citový vztah k určité osobě. K tomuto přispívá střídání vychovatelů a v minulosti přemísťování dítěte z jedné instituce do druhé. Tyto děti trpí psychickou deprivací a přetrvávajícími následky do dospělosti. Jejich chování je účelové, charakteristické závislostí na ústavním režimu. Projevují se u nich poruchy v oblasti sebehodnocení, v oblasti sociálních vztahů. Selhávají při řešení náročných životních situací, někdy se nenaučí řešit přijatelným způsobem ani běžné životní situace.

Po ukončení ústavní výchovy mají tyto děti problémy s integrací do společnosti. V České republice je dosud velmi málo zařízení v podobě domů na půl cesty, některé dětské

domovy nemají startovací byty, které umožňují postupné osamostatňování mladých dospělých po ukončení ústavní výchovy.

Ke zlepšení situace do budoucna by pomohlo častěji využívat dlouhodobou pěstounskou péči, pěstouny na tuto formu náhradní rodinné péče důsledně a pečlivě připravovat. Pokud je třeba vyjmout dítě z rodiny na kratší dobu, využívat pěstounské péče na přechodnou dobu. Co se týká ústavní výchovy v DD, bylo by ideální, aby pracovníci své povolání braly jako poslání.

Uvědomuji si, že nemám přesný obraz o práci vychovatele v dětském domově. Jsem však ráda, že jsem mohla navštívit DD Pyšely a DD Dolní Počernice. Poznala jsem některé děti i vychovatele. Z uvedených pěti rozhovorů s dětmi také nemohu dělat obecné závěry. Pochopila jsem však, jaké důsledky ústavní výchova může mít.

Seznam literatury a jiných zdrojů:

Bowlby, John. Odloučení: kritické období raného vztahu mezi matkou a dítětem. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0076-5.

Bubleová, V. a kol. Základní informace o náhradní rodinné péči. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-01-2.

Langmeier, Josef, Matějček, Zdeněk. Psychická deprivace v dětství. Praha: Nakl. Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

Sychrová, Adriana, Ed. Ústavní péče v resocializačním kontextu. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

Slomek, Zdeněk. Etopedie. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-84-6.

Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

Zákon č. 109/2002 Sb. Zákon o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči

Koutník, Jakub. Bulletin pro Dětský domov Pyšely – „Dětský domov Pyšely – historie a současnost

Příloha č. 1

Záměr

V práci se budu věnovat dětem z dětských domovů. Chci se zaměřit na jejich odchod z dětského domova. Cílem práce bude sledování příčin, které mají vliv na obtížné zařazení mladého člověka (nad 18 let) z ústavní výchovy do běžného života. V teoretické části budu stručně charakterizovat ústavní výchovu s důrazem na dětské domovy. Vyjdu ze současné legislativy, která vymezila některé zásadní změny týkající se ústavní výchovy, tudíž i dětských domovů. Stručně budu charakterizovat základní příčiny a důsledky umístování dětí do dětských domovů a následky této formy ústavní výchovy. Praktická část bude zpracována formou rozhovorů. Předpokládaný počet dětí, se kterými budu rozhovory provádět, budou 4. Případně udělám krátký rozhovor s vychovatelem DD. Rozhovor s dětmi bude předem konzultován s vedením DD, s příslušným vychovatelem. Bude zachována etika průzkumu. Pravděpodobně se bude jednat o klienty Dětského domova Dolní Počernice, DD Pyšely a Klánovice. Součástí praktické části bude stručná charakteristika uvedených dětských domovů. Výstupem budou názory mladistvých na pobyt v DD, přípravu na život, případně shrnutí základních příčin, které jim stěžují zařazení do života. V závěru práce budou uvedeny důsledky pobytu v ústavu.

Příloha č. 2

Informovaný souhlas

Zdroj: vlastní zpracování

Byl/a jste požádán/a o rozhovor za účelem získání informací pro kvalitativní průzkum k ročníkové práci studentky 8letého gymnázia Mariany Issa.

Práce se zabývá odchodem dětí z dětských domovů.

Vaše účast na rozhovoru je dobrovolná.

Nahrávání rozhovoru potrvá přibližně hodinu.

- V průběhu rozhovoru máte právo kdykoli od rozhovoru odstoupit.
- Bude-li Vám některý dotaz nepříjemný, nemusíte o něm hovořit.
- V přepisu rozhovoru budou odstraněny identifikující údaje, aby byla zachována anonymita dotazovaného.

Svým podpisem souhlasíte s účastí při řešení ročníkové práce.

Jméno dotazovaného:

Datum:

Příloha č. 3

Dívka z DD Dolní Počernice, zelené vlasy

Sociodemografické údaje - Pohlaví: žena

Věk:16

Vzdělání: SOU Čakovice

- Od kolika let jsi v DD?
„Ted' v září tady budu rok.“
- Byl/a jsi předtím v nějakém jiném zařízení (ústavu) nebo v jiné rodině než ve vlastní?
„Tak vlastně byla jsem dva měsíce v ZDVOP, to je Zařízení dětí vyžadující okamžitou pomoc, a to bylo vlastně..., když nás odebrali, tak oni neměli místo tady v dětském domově ještě, takže jsem právě byla tam, a to bylo ve Dvoře Králové, takže dvě stě kilometrů za Prahou a pak mě vlastně dali sem.“
- Máš oba rodiče, sourozence? (Sourozenci žijí v rodině?)
„Tak táta, ten umřel, když mi bylo deset ... (Já: Promiň, to je mi líto.) To je v pohodě, to je v pohodě. Mám ségru, tý je pět a je v pěstounské péči u mí nevlastní tety. Bráška ten je v Dětském domově se školou v Býchorech, tomu je třináct.“

A vídáš se s nimi někdy?

„S tou ségrou s tou jsem se ted' neviděla rok, možná víc. Ale nechci se s ní vidět z toho důvodu, protože je ještě malá a hlavně jako, abych jí třeba nezpůsobila nevím, nějaký trauma nebo aby si třeba nevzpomněla náhodou na to, takže počkám, až bude trochu starší, až si začne uvědomovat nějaký ty věci. A s bráchou, s tím jsem se neviděla pět měsíců asi, ale bráška tak je hrozně super klučina, takže jo... Ten je vlastně můj jako fakt kámoš.“

Jinak se se zbytkem rodiny nevídáš vůbec? (Jezdíš někdy domů na víkendy, svátky? Rodič (e) jezdí za Tebou?)

„Já vůbec nemám dovolený propustky. Protože ona máma brala drogy, když nás prostě odebrali a neměli jsme bydlení, takže vlastně ne.“

- Víš, z jakého důvodu jsi se dostal/a do DD?
„No protože máma byla na těch drogách.“
- Jaké pro Vás/Tě byly první měsíce v DD, jak jste se cítil/a?
„První měsíce, tak vlastně jakoby... mně se tady líbilo, protože prostě bylo to úplně něco jiného, byla jsem tady jako dítě, prostě protože doma, tak jsem byla hodně vystavovaná hlavně roli dospělý, takže tady jsem se mohla začít chovat jako dítě. Byl to takový nezvyk, jak už jsem nebyla vystavovaná tý roli. Užívám si to (zasmála se). Ale vlastně jediný, co mi tady vadí je, že mi tady vzali svobodu, na kterou jsem byla zvyklá. Že jsem tady najednou měla nějaký režim, to pro mě bylo těžký pochopit, teď mi dochází, že to tak je, je to potřeba.“
- Jak vypadá tvůj denní režim v dětském domově?
„Když jsem na tý rodince, kde normálně jsem na Černym mostě, tak když je třeba víkend, tak vstanu okolo desátý, ale po tý desátý už jsou jako našťvaný, takže mě budí, to ne že ne a jdu se nasnídat, jsem v pokoji no.. ono je to vlastně fakt jak doma dost. Třeba ráno, když je potřeba vyndám myčku.“
Říkala jsi jako doma.. cítíš se tu v bezpečí? „Jo, Jo.“
- Jaké činnosti Tě tady nejvíce baví?
„Já, když jsem sem přišla, tak jsem vůbec nebyla sportovně aktivní, absolutně jsem nesnášela sporty, ale náhodou právě třeba strejda Milan, tak vlastně... Já jsem sem do děcáku přijela 20. nebo 30. srpna a 1. září jsem šla hned do nové školy. Tak právě se strejdou Milanem jsme běželi ráno do školy, trochu jsme si zaběhali, povídali si, a tak jsem ho poznala. No a teď chodím na různé soutěže, chodíme běhat do Stromovky.“
- Jaké máš záliby nebo co obvykle děláš ve volném čase? Máš nějaké koníčky?
„Koníčky no, já jsem právě taková, že já extra nějaký koníčky nemám. Mám pocit, že jsem ještě nezjistila, co mě baví nebo tak. Ale baví mě teda se nějak hýbat a být v okolí lidí, který mám ráda. Učím se teď na piano.“
- Co chceš dělat až dokončíš školu? (Na jaké povolání se připravuješ?)
„Přemýšlela jsem, že tady z toho učňáku bych šla na nástavbu a pak bych šla normálně na vysokou školu, že bych dělala resocializační pedagogiku, chtěla jsem teda dělat psycholožku, to jsem si ale řekla, že by to pro mě asi extra nebylo.“
- Jak si představuješ svoji budoucnost? Máš nějaká přání, cíle, kterých bys rád/a dosáhl/a?
„Tak co bych hrozně chtěla, tak já mám přítele, on je teď tři měsíce v Anglii, dělá si tam tetovací kurz, přijede v září, až budu mít narožky a hrozně bych právě chtěla odcestovat do tý Anglie v osmnácti letech, protože si chci zdokonalovat ten jazyk.“

Taky bych moc chtěla jezdit na ty výměnný pobyty, a až budu dospělá, tak bych ráda dělala tu chůvu v Anglii, za kterou ty děti jezdí, to se mi zdá jako super.“

- Co bys chtěl/a na svém životě změnit?
„Mm, tak asi bych chtěla změnit nějaký svůj postoj k tomu životu, že jsem prostě taková pesimistická, i když to nevypadá, tak hodně nevěřím v sebe sama, jinak jsem ale spokojená jakoby, myslím.“ (zasmála se)
- Chceš (Chtěl/a) by ses vrátil domů?
„Párkrát jsem nad tím přemýšlela, ale vím, že ne. Prostě ne, já vím, že kdybych zůstala, tak... Prostě tenhle děcák mě sebral z toho špatného, co bych mohla být. Máma brala drogy, u nás to bylo jak v nějakym squattu, takže být tam ještě nějaký čas, tak dopadnu úplně stejně. Takže si myslím, že v tu nejlepší chvíli jsem šla pryč.“
- Jsou Vám/Ti vychovatelé určitou oporou, když se necítíš/necítíte třeba psychicky dobře, když je Vám/Ti smutno?
„Jo, jsou v poho, je tady teda jedna taková ostrá, ta už je tady strašně dlouho a ta je taková jako bum. Ta právě třeba vůbec nerozumí, když mi je fakt nanic, tak do mě ještě jede. Ale jinak jsou tady fakt super, když vidí, že mi je špatně, tak mě nechají být a nebo naopak za mnou přijdou.“
- Jaké máte vztahy s ostatními dětmi v dětském domově? Máš tu kamarády/ky?
„U nás na rodince je nás šest. Je tam Lenka, tý je sedm, ta je jako moje ségra, tu vždycky vodíme ze školy, chodíme s ní ven a tak. A celkově jsme tam fakt taková rodinka, děláme tam blbosti, občas se pohádáme, dost, ale nebývá to nic vážného.“
- Byly zde časté konflikty?
„No jasně, že jo, konflikty tam jsou, ale spíš spolu vycházíme všichni, hodně.“
- Co Ti v DD nejvíce pomáhá (pomohlo)? Je něco důležitého/zásadního, co Vás/Tě pobyt v DD naučil do života?
„Asi hodně můj přítel a kamarádi, jednu dobu jsem byla fakt už na dně, hodně nízko a oni mi pomohli a vytáhli mě z toho. Řekli mi“: „Ty jo Kláro, diť ty můžeš být víc, než takhle, dodali mi motivaci.“
- Je něco, co Vám/Ti v DD schází? Je něco, co Vás/Tě DD nenaučil a víte, že to ve svém současném životě postrádáte?
„No tak asi nějakou pozornost, že jakoby já jsem si fakt nemyslela, že jsem nevím, prostě... Doma jsem právě nedostávala pozornost, vždycky jsem říkala, že jí nepotřebuju, ale vlastně, když si to tak uvědomuju, tak zpětně, tak bych byla ráda, kdyby si na mě někdo udělal víc času. Víam, že to úplně nejde, když nás je v rodince šest a jeden vychovatel, ale trochu mi schází. V mých špatných chvílích, kdy mi není dobře, mi pozornost jiných, když se mi snaží pomoci pomáhá.“

- Co Ti zde nejmí vadí? Co bys změnil/a na DD?
„Hodně mi vadí omezení asi těch vycházek, že někdy je to fakt až extra. Třeba nevím, kdy to bylo, ale řekli mi do sedmi večer buď doma, tak to jsem si říkala, že si asi dělají srandu, za chvíli mi bude sedmnáct a mám být do sedmi doma jo. Tak to mi vadí celkem. Je to takový, že bych byla ráda venku do osmi, ale abych mohla, tak o to musím fakt přijít, „bojovat za to“. To mi vadí jako hodně.“
- Co se Ti zde nejmí líbí?
„Asi to, jak se tady na ty děti myslí hodně, že vlastně fakt dítě něco chce, ne jako že to má, ale snaží se udělat všechno proto právě, hodně se to realizuje, což se mi strašně líbí. Já, když jsem chtěla hrát na to piano, tak jsem měla piano. Chtěla jsem mít lekce angličtiny, tak mi domluvili rodilého mluvčí. To se mi líbí, že hodně dbají o to, aby byly ty děti opravdu spokojeny.“

Příloha č. 4

Dívka z DD Dolní Počernice, růžové šaty

Sociodemografické údaje - Pohlaví: žena

Věk:17

Vzdělání: OU Vyšehrad

- Od kolika let jsi v DD?
„Od čtrnácti.“
- Byl/a jsi předtím v nějakém jiném zařízení (ústavu) nebo v jiné rodině než ve vlastní?
„Jo, v Krompachu, to je u Liberce, tam jsem byla od dvou do čtrnácti.“

A ve své vlastní rodině jsi byla do dvou let?
„No. Ne, vlastně nebyla, protože pak jsme jezdili po různých klokáncích a u babičky jsme byli nejdřív, než umřela a tak.“
- Máš oba rodiče, sourozence? (Sourozenci žijí v rodině?)
„Jo, jo mám.“ A sourozence máš tedy Milana a ještě... *„No ono nás je deset jo, ale (zasmála se) všichni už jsou dospělí a jenom je tady Marian a Milan no.“*
- Jezdíš někdy domů na víkendy, svátky? Rodič (e) jezdí za Tebou?
Neptala jsem se.
- Víš, z jakého důvodu jsi se dostal/a do DD?
„Mm něco vím, že prej máma hrála automaty a táta prej chlastal nebo co, nevím. Někdo mi něco říkal, ale nevím no.“

- Jaké pro Vás/Tě byly první měsíce v DD, jak jste se cítil/a?
„Já, než jsem sem přijela, tak vlastně ten den mě hrozně bolela hlava, bylo mi hrozně blbě a prostě... my jsme měli oslavu, že odjíždíme, na rozloučenou. A mně bylo hrozně blbě, začalo mě bolet břicho, a pak vlastně když jsme jeli sem, tak jsme přijeli, já jsem si sem nezvládla ani nic vybalit. My jsme sem jezdili na víkendy, třeba se podívat, ale jakoby nezvládla jsem si ani vybalit, protože jsem se strašně bála... nový školy, nový lidi a tak. No a pak pár týdnů, teda spíš měsíců to trvalo, než jsem si zase zvykla, pak to bylo dobrý. Pak jsem měla problémy s tím břichem, to jsem měla ze stresu.“
  - Jak vypadá tvůj denní režim v dětském domově?
„No tak, když je škola, tak jdeme ráno do školy a potom vlastně přijdeme, žádný úkoly nemáme, protože prostě na tý střední nedostáváme. No přijdu, uklidím si pokoj a jdu ven.“
  - Když si teď na tom cvičném bytě tak vlastně asi od dětského domova žádné programy, třeba běhání s Milanem nemáte? (Jaké činnosti Tě tady nejvíce baví?)
„No to ne, nebo občas na tu Stromovku jezdím, ale jako jinak asi ne. Když to je povinný, tak jo, ale když ne, tak ne.“
- A jsou fajn ty aktivity? Baví Tě?
- „Jak kdy, když mám třeba náladu, tak jo.“*
- Jaké máš záliby nebo co obvykle děláš ve volném čase? Máš nějaký koníčky?
„Jo, mm tancování.“ Co tancuješ? „Street Dance a už odmalička jsem dělala mažoretky, od svých pěti nebo asi šesti let do třinácti.“
  - Co chceš dělat až dokončíš školu? (Na jaké povolání se připravuješ?)
„Chtěla bych dělat někde u dětí, třeba učitelka ve školce nebo asistentka nebo v tom kojeneckém ústavu.“ Na to je vysoká škola že ano? „Ne není, já si můžu udělat tříměsíční kurz jenom a můžu být asistentka pedagoga.“
  - Jak si představuješ svoji budoucnost? Máš nějaká přání, cíle, kterých bys rád/a dosáhla/a?
„Chtěla bych se odstěhovat do ciziny a chtěla bych tam pomáhat lidem.“ To je dobrý plán a máš ještě nějaké přání? „Mm, ne.“ Taky deset dětí, jako máte v rodině, nebo...? „Nee to ne.“ (smějeme se)
  - Je něco, co bys na svém životě chtěla změnit?

„Asi ne.“ Ano, jsi spokojená? „Jo někdy.“ (pousmála se)

- Měla jsi někdy myšlenky o tom, že bys chtěla poznat tu svoji rodinu anebo se chtěla vrátit domů? (Chceš (Chtěl/a) by ses vrátit domů?)
„Jo. Ale zase na druhou stranu... třeba k mámě bych chtěla, protože máma bydlí v Anglii, už dlouho a byla za námi jenom jednou, když jsme se stěhovali do Prahy. No, a i když za námi byla jenom jednou, tak prostě je to máma. Chtěla bych někdy za ní jet. Ale ona... já vím, že kdybych tam jela, tak že by mě měla jenom na peníze, protože ona je taková no.“ Jakože by díky Tobě dostávala nějaké dávky? „No.“
- Jsou Vám/Ti vychovatelé určitou oporou, když se necítíš/necítíte třeba psychicky dobře, když je Vám/Ti smutno?
„Jo, jo.“
- Jaké máte vztahy s ostatními dětmi v dětském domově? Máš tu kamarády/ky?
„Jo mám.“
- Byly zde časté konflikty?
„No s Maruškou mám, jak jsme spolu na cvičném bytě. Ale jako jinak nic hrozného“
A dokážeš říct, že tu máš nějaké nejlepší kamarády? „Jo to určitě, můžu se na ně spolehnout.“
- Co Ti v DD nejvíce pomáhá (pomohlo)? Je něco důležitého/zásadního, co Vás/Tě pobyt v DD naučil do života?
„Samostatnost tady v tom děcáku.“ Teď ve cvičném bytě vid' „No, ale i celkově jakoby, že tam, jak jsem byla předtím, tak jsem si tam sama ani namohla vařit, nic. A třeba když jsme jeli k doktorovi, tak s námi musela jít teta. Tady když si musíš zařídit nějakýho doktora, tak ti dají vychovatelé doklady a jdeš. Tam s tebou pořád někdo musel chodit.“
- Je něco, co Vám/Ti v DD schází? Je něco, co Vás/Tě DD nenaučil a víte, že to ve svém současném životě postrádáte?
„Asi ne.“
- Co Ti zde nejvíc vadí? Změnil/a bys něco na DD?
„Ne, jsem se vším spokojená.“
- Je něco, co se Ti zde nejvíce líbí?
„... Asi ne.“

Příloha č. 5

Dívka z DD Dolní Počernice, kadeřnice

Sociodemografické údaje - Pohlaví: žena

Věk: 17

Vzdělání: OU ?

- Od kolika let jsi v DD?
„Tady přímo v dětském domově jsem od února teprve a předtím jsem byla ještě rok v Hostivicích v klokánku.“
- Byl/a jsi předtím v nějakém jiném zařízení (ústavu) nebo v jiné rodině než ve vlastní?
„Předtím jsem ještě byla u mámy a u táty.“
- Máš oba rodiče, sourozence? (Sourozenci žijí v rodině?)
„Mám bráchu, tomu je patnáct, ten je v klokánku tam, jak jsem byla já. Pak mám nevlastního bráchu, tomu je osmnáct a sestru, který je dvacet čtyři.“
- S rodinou se tedy už asi nestýkáš vid'?' (Jezdíš někdy domů na víkendy, svátky? Rodič (e) jezdí za Tebou?)
„No občas jenom s tátou, ale s nevlastní mámou ne a s vlastní mámou občas, že tam jdu na prázdniny, i k tý sestře, ale jinač ne.“

- Víš, z jakého důvodu jsi se dostal/a do DD?

„Když jsme byli malí, tak si táta našel jinou ženskou a s tou jsme prostě vyrůstali od malička, takže jí říkám mamí. No akorát že k nám se pak když mi bylo čtrnáct přistěhovala nějaká její kamarádka a ta svoje děti mlátila. No a ona to asi prostě odkoukala od ní a ona nás prostě začala mlátit, pak po nás i házela židlema, nožem a já už jsem to prostě nedávala, tak jsem to řekla ve škole a oni mě odvezli do klokánku.“

- Jaké pro Vás/Tě byly první měsíce v DD, jak jste se cítil/a?

„No já jsem tady vlastně už většinu lidí znala, takže mně to přišlo takový v pohodě strašně.“

- Jak vypadá tvůj denní režim v dětském domově?

„No tak ráno vstanu, udělám si hygienu, najím se, pak třeba když je škola, tak jdu do školy. Pak když přijdu ze školy, tak když mám nějaký úkoly, tak si je udělám, pak jdu ven, pak přijdu, dám si večeři a jdu spát. Každý tady má svoje služby, někdo má kuchyni, někdo má koupelnu, takže podle toho, kdo co má, to uklidí.“

A ty tedy jak jsi na tom cvičném bytě...

„No já jsem zatím teď jenom takhle na prázdniny. Já už jsem mohla jít od září, jenomže kvůli tomu, že brácha bude přestupovat sem, tak aby tu nebyl sám, tak jsem řekla, že budu ten rok ještě s nim.“

- Jaké činnosti Tě tady nejvíce baví?

„Já jak tu jsem zatím krátce a jak ještě byl ten Covid, tak nic moc nebylo. Ale celá naše rodinka jsme byli na lodi celý den, tak to bylo skvělý, sice foukalo a byla docela zima, ale bylo to úžasný. A byla jsem na táboře teďkon s holkama a jinač jsem vlastně tady a příští týden jsem měla jít do práce, ale asi nepůjdu kvůli tý ruce.“

- Jaké máš záliby nebo co obvykle děláš ve volném čase? Máš nějaký koníčky?

„Tak já strašně ráda tancuju. Třeba teďkon jsme byly na tom táboře a já jsem byla na tanečním se Silvou a Kristiánem no a tam jsme tancovali hip hop, pak jsme tam tancovali afro, z každýho něco.“

- Co chceš dělat až dokončíš školu? (Na jaké povolání se připravuješ?)

„Chtěla bych být tou kadeřnicí, to mě baví.“

- Jak si představuješ svoji budoucnost? Máš nějaká přání, cíle, kterých bys rád/a dosáhl/a?

„Určitě až mi bude osmnáct, tak si tady požádám o startovací byt a pak jako až budu chodit do práce, tak si budu šetřit na nějaký byt, abych pak mohla jít někam jinam. A určitě chci, aby se mnou byl brácha. Dřív, když jsme byli doma, tak jsme neměli moc dobrý vztah, teď už ale ne. Tím, jak jsme zvládli spolu takhle utéct, tak teď jsme spolu jako pořád, skoro pořád za nim jezdím. Jemu je patnáct, takže od sebe nemáme moc daleko a je to takovej můj nejlepší kámoš.“

- Co bys chtěl/a na svém životě změnit?
Neodpověděla.

- Měla jsi někdy myšlenky o tom, že by ses chtěla vrátit domů? (Chceš (Chtěl/a) by ses vrátit domů?)

„Ne nikdy. Akorát jenom táta říkal, že ona by vlastně ta nevlastní máma by měla jít za nás sedět, takže on říkal táta, že kdyby šla, tak že chce, abychom byli doma, že by si nás vytáhl. Tak to jsem říkala, že jo, že to bych šla, ale jinak ne. S tátou máme právě dobrý vztah.“

- Jsou Vám/Ti vychovatelé určitou oporou, když se necítíš/necítíte třeba psychicky dobře, když je Vám/Ti smutno?

„Jo tak určitě, třeba mám tady jednu tetu, který fakt strašně moc věřím, takže k tý můžu přijít opravdu s čímkoliv.“

- Jaké máte vztahy s ostatními dětmi v dětském domově? Máš tu kamarády/ky?
„Já se tady bavím úplně se všema, nedělám mezi nikým žádný rozdíly, my jsme všichni na stejný lodi, tak mi přijde divný, abychom se rozdělovali do nějakých skupinek a tak.“

- Byly zde časté konflikty?

„Jo konflikty tu jsou. Teď jsme se nedohodly s jednou holkou, jako že se nějak nebavíme, ale jako že bych proti ní něco měla, to zase ne.“

- Co Ti v DD nejvíce pomáhá (pomohlo)? Je něco důležitého/zásadního, co Vás/Tě pobyt v DD naučil do života?

„Tak asi určitě tím, že se snaží nahradit tu rodinu, co by každý dítě mělo mít. Myslíš, že se jim to opravdu takto daří? „Já si myslím, že se jim to hodně daří. Neslyšela jsem ještě, že by tady odsud, že by si někdo stěžoval. Právě oni říkají, že jim tady ten dětský domov přijde nejlepší, co může být.“

„Tak já jsem se tu třeba naučila vařit, já jsem prostě neuměla vařit a tím vlastně, jak máme ty zkušební týdny, tak jdu na internet, najdu si něco a podle toho to uvařím a fakt to hodně pomáhá.“

- Je něco, co Vám/Ti v DD schází? Je něco, co Vás/Tě DD nenaučil a víte, že to ve svém současném životě postrádáte?
„Tak to asi ne, já jsem byla vždycky taková jako... my už jsme třeba od malička prostě mně třeba máma, když mi bylo šest sedm, tak mně třeba máma strčila děti od kamarádky, malý roční dítě a musela jsem se o něj postarat třeba celý den a musela jsem to nějak zvládnout. A třeba jsem se ještě starala o bráchu, pak ještě o další dvě děti... No, takže mně bylo šest sedm let a už jsem se musela takhle postarat o sebe i jiný děti. Ale jakože asi mi nic nechybí.“
- Co Ti zde nejvíc vadí? Co bys změnil/a na DD?
„Já jsem tady spokojená, takže ne.“ (zasmála se) „Ne, ne, já bych to nechala, tak jak to je.“
- Co se Ti zde nejvíce líbí?
„Tak třeba ty tety a strejdové, prostě že se s náma baví úplně jakože o všem a že jim můžeme věřit úplně ve všem, že to je takový třeba ani s mámou jsem takový vztah nikdy neměla. Máme tady tu oporu všichni, každý dítě a nikdo tady nedělá žádný rozdíl.“

Příloha č. 6

Chlapec z DD Dolní Počernice, malíř

Sociodemografické údaje - Pohlaví: muž

Věk: 16

Vzdělání: OU ?

- Od kolika let jsi v DD?
„Tady přímo v tomhle děcáku jsem asi cca tři roky, ale předtím jsem byl ještě v Jablonné v Podještědí a tam jsem byl od svých čtyř let, takže dlouho no.“
- Byl/a jsi předtím v nějakém jiném zařízení (ústavu) nebo v jiné rodině než ve vlastní?
 Odpověď v předešlé otázce.
- Máš oba rodiče, sourozence? (Sourozenci žijí v rodině?)
Mám rodiče a i sourozence, ale s nima se moc nestýkám, teda až právě... proto jsem šel sem do Prahy, protože tu mám jednu starší sestru, která se o mě začala zajímat a brát si mě k sobě občas. Jinak vlastně s ostatníma z rodiny se nestýkám.“

- Jezdíš někdy domů na víkendy, svátky? Rodič (e) jezdí za Tebou?
Odpověď v předešlé otázce.
- Víš, z jakého důvodu jsi se dostal/a do DD?
„No tak napůl, je to asi nějak jakože my jsme byli normálně u mamky s tatškou, to mám teda všechno z vyprávění, protože si to nepamatuju. A vlastně že tatka mlátil mamku, ne jenom mamku, ale i mě prý a všechny sourozence no a tak mamka nějak utekla pryč, takže nás tam nechala, tak si nás vzala babička, jenže jak byla starší a i nemocná, tak se o nás všechny nemohla starat, jelikož doma ještě měla dědečka a ten byl taky vážně nemocný. Musela nás dát tedy pryč, mamka nebyla třeba půl roku doma. Pak vždycky na chvíli byla, pak zase odešla a takhle tam nebyla třeba půl roku, babi to teda sama nezvládala.“
- Jaké pro Vás/Tě byly první měsíce v DD, jak jste se cítil/a?
„No jako jelikož mi byli asi čtyři tak no...“ Jo, teď myslím tady v Počernicích „Jo, no tak já jsem se v tom předešlým naučil být hodně samostatný, já jsem taky i radši sám, a proto prostě když musím mít s někým pokoj, tak to nezvládám.“ Máš s někým pokoj? „Na štěstí ne, jsem si to dohodnul, já potřebuju být sám.“ „No takže tady jsem byl třeba rok skoro, jenom v pokoji, nikam jsem nechodil, takže.. i jídlo mi nosili do pokoje. Postupem času se to zlepšovalo, ale radši jsem byl sám no.“
- Jak vypadá Tvůj denní režim v dětském domově?
„Jelikož teď už jsem na tom bytě, tak už se to dost změnilo, ale dřív to teda bylo horší. To dřív vlastně jsme, jsem chodil do školy a já mám školu do půl pátý většinou, takže jsem přišel domů, udělal jsem si úkoly, šel jsem na chvíli ven, a to bylo tak všechno. A pracovat teda jsem chodil no.“ Co děláš za brigádu? „Já pomáhám kamarádovému dědovi, on přestavuje barák, takže mu pomáhám.“
- Teď, když jsi ve cvičném bytě, tak už asi nemáš žádné programy spojené s dětským domovem? (Jaké činnosti Tě tady nejvíce baví?)
„Ne, ne jenom tam je vlastně jeden strejda a teta, který nás hlídají, nebo nehlídají, ale spíš nám dávají ty peníze a jako, ale jako oni mají nějaký ty akce, ty děti v dětském domově. Když chceme, pár dětí na tom bytě, tak můžeme, ale že by to bylo nějak spojený úplně se všema, tak to není.“
- Jaké máš záliby nebo co obvykle děláš ve volném čase? Máš nějaký koníčky?
„Já od malička hraju basket, takže basket no, to je tak jediný.“
- Potom co dostuduješ se chceš tedy věnovat tomu malířství, které studuješ? Nebo co Tě čeká za povolání? (Co chceš dělat až dokončíš školu? (Na jaké povolání se připravuješ?))

„Jelikož hraju ten basket, tak bych se chtěl dostat daleko, což zatím tak nějak jako jde, ale... Zatím je to takový prostě no, teď, jak byla ta Korona, tak jsem asi rok a půl neměl trénink, takže teď je to horší. Budu to muset dohnat.“

- Jak si představuješ svoji dlouhodobou budoucnost? Je nějaké přání, sen, kterého bys rád dosáhl ve svém životě? (Máš nějaká přání, cíle, kterých bys rád/a dosáhl/a?)

„Ten sen to je ten basket hlavně a chtěl bych si tím samozřejmě i vydělávat že jo, něco málo aspoň. (zasmál se) Ale já už si peníze šetřím teď, jako sám. A jakoby pokud to nevyjde, tak to prostě nějak budu muset zvládnout.“ Tak, když tak budeš tím malířem, a to je taky dobrý, nějaký další Picasso budeš. (smějeme se) „No to snad no, jako pár obrázku už jsem prodal no, to je pravda, ale to bylo za pár korun jako třeba pětistovka, nejmíjí asi za sedm stovek no, ale nic velkého zatím.“ (zasmál se)

- Je něco, co bys na svém životě změnil? (Co bys chtěl/a na svém životě změnit?)

„Nooo, tak to je docela těžká otázka ty jo... Asi ne. Já se snažím být ve všem nejlepší, protože prostě děcák mě přiměl k tomu, abych byl ve všem nejlepší, i když je to asi trochu blbá vlastnost, ale fakt se snažím být ve všem nejlepší, aby v tom, co dělám nebyly žádné chyby. Takže se snažím. Nemůžu úplně říct, že bych chtěl něco zlepšit, asi ne.“

- Přemýšlel jsi nebo měl jsi někdy myšlenky o tom, že by ses někdy vrátil domů? (Chceš (Chtěl/a) by ses vrátit domů?)

„No takovou nabídku jsem dostal a hned jsem to odmítl, protože tady je to mnohem lepší že jo. Takže jakoby vůbec nechci no.“

- Jsou Vám/Ti vychovatelé určitou oporou, když se necítíš/necítíte třeba psychicky dobře, když je Vám/Ti smutno?

„Já nikomu nic neříkám, jak jsem říkal, tak jsem radši sám, raději nikomu nic neříkám, protože jakoby to je asi i tím, jak jsem od malička už v děcáku, tak jako moc nevěřím že jo.“ Nevěříš vychovatelům? „No moc ne, protože to tady znám, já, jak jim nic neříkám, ale ostatní děti přijdou a něco jim o mě řeknou a najednou to ví všichni, tak vím, že to asi není úplně nejlepší. Protože pak tady všichni koukají na tebe úplně jako na blbečka, že jako cos to udělal nebo cos to vůbec říkal, nic dobrého tady není pro mě teda.“

- Jaké máte vztahy s ostatními dětmi v dětském domově? Bavíš se s nimi? Máš tu kamarády/ky?

„Jo jakoby jo, ale je to spíš, jako jeden tu je, to je vlastně Jakub, ten, se kterým ses bavila, ale to je tak jako jediný. Je to ale jakože spíš, že se tady bavím s lidma,

jakože jsou tady, tak proč je nepozdravit, proč si s nima nepokecat, ale že bych mohl říct, že to jsou moji kamarádi, to asi úplně ne no.“

- Jsou zde časté konflikty?

„Jo docela často, jo. Je teda pravda, že ještě dřív tady byla jedna holčina se kterou jsem se dost bavil, ta už tu teda ale není a byl tu ještě jeden takovej kluk, který tu už taky není, naštěstí a ona se jmenovala Klára a on jí pořád nějak pošťuchoval, dělal si srandu z ní a říkal jí různé takový ty rýmy no a mě to prostě štvalo, tak jsme se poprali občas. Pak tady přišel kluk s Ostravy no, ten si zase pořád vyskakoval no. Takže tady jsou spíš takový lidi, že no, nevím, jak to říct no, jsou vychovaní trošku jinak než já no, všichni skoro.“ Jsi takový víc chill že jo.. „Snažím se no, ale občas to nejde.“

- Je něco v čem Ti DD pomohl, pomáhá? Je něco důležitého/zásadního, co Vás/Tě pobyt v DD za těch tolik let naučil?

„Jako jo určitě, jako jedna teta, co tady je, mi dost pomohla, docela jí i tak nějak věřím jo, ale taky jí neříkám úplně všechno, ale vím, že aspoň s něčím k ní můžu přijít. Ona mi například pomohla s tím basketballem. Jsem jí řekl, že hraju a že bych se chtěl posunout dál a ona mi s tím pomáhá, podporuje mě v tom. Protože všichni na to úplně kašlali, bylo jim jedno jestli hraju nebo ne a jak v tom jsem nebo nejsem dobřej. A ona mi našla, kde bych mohl trénovat, v jakým dobrým týmu, takže ona mi asi tak nějak jediná v tomhle pomohla. Jinak vlastně já si dělám všechno sám, pokud nepotřebuju něco od nich. Takže já si vlastně všechno dělám sám.“

„Tak jako určitě tý samostatnosti že jo, že právě umím být takovej, jakej jsem. Když se kouknu na děti, který tady ještě nejsou takovou dobu, tak je vidět nebo přijde mi, nechci říct, že nic neumí, ale jsou takový jiný prostě, že fakt tady jsou děti, který jsou tu od malička, jsou tu děti, který jsou tu rok a je vidět, že to je fakt velkej rozdíl v tý samostatnosti právě. Protože to je podle mě dost důležitý právě jako ta samostatnost tady. A přijde mi, že si tady některý děti neumí zavázat ani tkaničky, ohrát si vodu v konvici... Tý samostatnosti jsem se tu naučil, snaží se nás jí naučit, protože je důležitá do života.“

- Je něco, co Vám/Ti v DD schází? Je něco, co Vás/Tě DD nenaučil a víte, že to ve svém současném životě postrádáte?

„Mm, ty jo...“ Něco, co ti tu chybí, abys mohl říct, že to tu je opravdu fakt dobrý. „Jo tak jako, to není úplně něco zvláštního. Jako mám pár kamarádů venku, co nejsou tady že jo a právě mě tady docela mrzí to, že nedovolují vlastně jakoby aby například, jako jo dřív to tak bylo, ale teď asi spíš kvůli tý Koroně to nedovolí, třeba, aby sem mohli jít a takhle, ale jak jsem na tom bytě, tak je to vlastně moje věc, takže v pohodě. Když jsem byl tady, tak vlastně vůbec žádný přespání nešlo. Teď je to takový svobodnější a můžu se vídat víc s okolím.“

„Mě tady pořád upozorňují na to, že moc mluvím, když se mi něco nelíbí a pořád se mě snaží naučit, abych to nedělal a já si právě myslím, že to není špatně.“ No musí to mít nějaké hranice že jo.. „No jako jo, jim ale přijde blbý to, že mě někdo řekne, uklid' za tamtoho tamto a já jim na to odpovím, že to dělat nebudu, je to jeho a ať si to uklidí. Tak pak už je to špatně, protože jsem otevřel pusu a... takže to už je špatně. Podle nich jim ještě chybí, aby mě odnaučili tohle, ale podle mě je to správně, co dělám.“

- Co Ti zde nejvíc vadí? Co bys změnil/a na DD?

„No určitě spoustu věcí. (zasmál se) Tak například to, že nemůžu jít právě nikam sám, bez toho, abych jim musel říkat kam, nemůžu odejít si, což jako chápu docela. Občas mi to připadá až moc to jejich kontrolování každého našeho kroku. Musím se zeptat, jestli můžu jít na chvilku do parku se projít, přijde mi to takový hloupý občas. Měli by vědět, kde jsem, ale jakoby.. nevím. A taky mi například vadí, jak to říct, tady prostě si člověk něco koupí ze svého, má něco svého a všechno, jako fakt všechno musí zapisovat. Já to fakt nemám rád, fakt to nemám rád, to mi fakt jako extrémně vadí. O no se píše i to, jak se celý den to dítě chovalo, co dneska dělalo, jak pomáhalo a prostě každej jeho krok, úplně všechno a to mě právě jako dost štve. Protože prostě aby si jako každej jako přečetl, jo on byl včera támhle, včera byl takovej, a pak jako mně přijde, že kvůli tomudle si dokáže člověk udělat obrázek na toho člověka, například na mě, že si přečte... Je tady třeba první den, nějaký nový vychovatel a přečte si o mně, že jsem se choval takhle, prostě dělal tady to a pak už si udělá obrázek aha tak on asi nebude úplně v pohodě. Což neříkám, že bych nějak byl špatnej jo, ale tohle je takovej příklad. Tak to je další věc, co mi tady vadí no.“
Ono je to hodně hlídání, ale jak to pozoruju, jak vás takhle hlídají, tak proto to tady taky tak funguje, protože já jezdím do DD Pyšel za malýma dětma a tam jednou za půl roku fakt uteče nějaký dítě a připadá mi, že to tam vůbec nemají tak pohlídaný, třeba se ale pletu, působí to tam na mě ale tak.. Vy tu máte hezký prostory, máte tady hezký hřiště, hodně aktivit pro ty děti, aby byli spokojený a tam my vždycky přijedeme a tam si s nima hrajeme různé hry, děláme jim program. Přijde mi, že to tu máte víc fungující. A myslím, že je to tím, že se to tady všechno hlídá, a i když chápu, že to pro vás děti musí být otravný, tak je kontrola nutná. „Jo jako v tomhle směru to jako беру, ale v tom směru, jak jsem říkal, tak mi to vadí. Ale jakoby jak jsi říkala, tak prostě tady jako jo... tady se třeba jednou za půl roku se tady píše, jak ono se to jmenuje sakra, mm, no nevím oni pro to mají nějaký název, ale prostě tam se vypíše úplně všechno za celých těch šest měsíců. Píší tam o dětech, v čem se zlepšili, zhoršili. Já tady v týhle rodince jsem dřív byl a tady je jedna teta a strejda a ten strejda byl vždycky hrozně v pohodě, jenže pak přišla ta teta nová... A on to vždycky psal to po půl roce a všechno v pohodě, v pohodě, bez problému že jo. No a přišla ta nová teta no a on že Kevine můžeš si to přečíst a já jako dobře, ale že je tam vždycky to samý, že si to ani nepotřebuju přečíst, že jestli tam je něco nového, tak ať mi to přečte, že jinak nepotřebuju. A ona jako hmm ted' jsem ale tady já, takže

ted' už je to tu úplně jiný. A já na to jakože aha, takže jako do toho mu vlastně vůbec ta teta nemá co kecat, protože tady má každý dítě svého vychovatele nebo dvě děti mají svého klíčovýho vychovatele. A ona mu právě diktovala a říkala, co všechno by přepsala, a to mě pěkně štve, že si do toho nechají kecat od jiných vychovatelů. A ten strejda je od tý doby takovej no, míň fajn. Milan je třeba ale hodně v pohodě, ale ten tu není, ten je spíš na tom Čerňáku, což je škoda. Jsme tu měli hrozně super vychovatele, ale bohužel odešli, museli kvůli tý nové tetě. No ona si stěžovala. Ona totiž pracovala někde v pasťáku dřív, kde je jinej režim že jo no tady je to úplně jiný samozřejmě, trochu volnější než tam a ona právě se snažila tady prosadit ten režim, co byl tam, což jako nikomu v týhle rodince se nelíbilo, a hlavně ani mně že jo. A já jsem právě jak už jsem říkal takovej, že když se mi něco nelíbí, tak to řeknu, ale zbytek těch dětí se bály. No, takže to skončilo tak, že ona si stěžovala na jednu tu tetu, ale jenom proto, protože jí záviděla. Protože právě ta jedna teta, co odešla, tak byla asi dost bohatá, dá se říct a ona jí záviděla... Není to tu vlastně tak růžový (zasmál se) „

„(zasmál se) vychovatele některý, protože některý si myslím, že tu vůbec nemají co dělat, když nedokážou ani, jako když je našťve malý dítě, kterému je pět mu bylo ted', tak tady nemá co dělat, protože tady ty vychovatele tu mají být na to připravený, teda co já vím z toho všeho, jak tu jsem dlouho. A když ho dokáže našťvat malý dítě a pak mu dokáže říct, že je blbeček, blbej nebo něco takovýho v tom smyslu a říkat tady dětem a ještě vychovatel, o kterým vím, že by nebyl nějak extrémně dobrej, že nic z vás nebude, vy jste úplně to a to. Pro nás, hlavně pro tý menší děti je důležitý, aby nás někdo motivoval a když se pak v těhle funkcích objevují tyhle lidi, tak pak se nedivím, že třeba z většiny dětí z děcáku kolikrát nic moc nevyroste. Protože je třeba ještě nenaučí základním společenským zvykům, správnému chování. To že malý dítě nazvete blbečkem, tím ho nevedete k dobrému vychování. Tady nejsou všichni vychovatelé jako strejda Milan no. Jako on ten strejda se pak divil, že jako jsem si na něj otevřel pusku a jako on jako úplně že no a s tebe Kevine, ty vůbec na mě ani nekoukej, ty jsi nic nedokázal a zkoušíš tady něco říkat, ale jako moc ti to nejde, jsi třeba pěkně trapnej. Tak říkám aha ty si toho dokázal fakt hodně no a on no já, kdybych chtěl, tak klidně můžu být tamhle, říkám hmm, tak proč tam nejsi? Já už jsem si z něj pak už musel udělat srandu, protože pak mi přišel spíš on trapnej. Jako po pravdě mně hodně vychovatelů říká, že jsem jinej, než ostatní děti a já to vím, že jsem jinej, než ostatní děti. Je to takový těžší, že mi to říkají, protože taky o to se snažím. Je to štve trochu, což mě ještě víc těší.“

- Co se Ti tu líbí? Ať to ukončíme pozitivně.

„Zkusím něco najít. (smějeme se) Jo tak líbí se mi to, že mi tady aspoň vyhověli v tom, že chci být sám, takže mám pokoj jen pro sebe, tady jak jsem byl i ted' na bytě. A v pár věcech mě taky vyhověli, že mě třeba na konci devítky, když jsme měli rozlučku, tak mě nechali přespat u kamaráda, což se vůbec nesmí. Takže jako jo, že

aspoň dokážou v něčem vyhovět, což je asi jediný. Taky že mě některý z těch vychovatelů, teda ne všichni, ale podporují v tom basketu.“

Příloha č. 7

Rozhovor s vychovatelem DD Dolní Počernice

(běžec ultra maratonu, reprezentant ČR)

- Jak dlouho tu pracuješ
„Pracuju tady 8 let a pár měsíců.“

- Proč sis toto povolání vybral?
„To je možná docela těžká otázka na úvod, já vlastně vůbec nevím. Já jsem dřív pracoval úplně v jiném oboru a potom teda jsem trénoval mladý nadějný florbalisty a jedna kolegyně, která tady pracuje už dlouhou dobu, tak byla shodou okolností taky ze stejného města, ze kterého pocházím a říkala mi, hele u nás se uvolnilo místo, nechtěl bys dělat tuhle práci, ty to tak s dětma umíš, a to by tě určitě bavilo. No a já jsem si uvědomil, že by mě to asi fakt bavilo, že by mě to nějak možná naplňovalo, a tak jsem to zkusil a jsem tady.“
- Co jsi pro to musel vystudovat?
*„Jo tak co se týká oficiálního studia, tak jsem musel vystudovat, teda studoval jsem Ujak speciální pedagogiku pečovatelsví bakalářský obor, jinak to byla taková oficiální část, jinak jsem se musel naučit to, co se ve škole možná nenaučíš, a to je větší trpělivosti a no asi ta trpělivost hodně, ta je důležitá. Tý není nikdy dost.“
(zasmál se)*
- Co je důležité, aby byl vychovatel dobrým vychovatelem? Aby byl přínosem pro práci s dětmi?
„No tak jedna z těch věcí, co jsem říkal, je trpělivost a další si myslím, že je důležitý, aby tam byl vlastní příklad nějaký a aby to, co po dětech chtěl a snažil se do nich nějakým způsobem dát, tak abych si za tím opravdu stál, aby to byla nějaká jeho životní filozofie, aby to nebylo jenom, že je to napsaný v nějaký normě nebo vnitřním řádu, ale aby se s tím opravdu ztotožnil s tima věcma, co dělá, protože děti to hodně dobře poznají, jestli to je jenom na oko nebo doopravdy od srdce. Takže otevřený srdce...“
- Jak děti vnímají, že jsi reprezentantem republiky v tom svém sportu, běhu... Když tě takhle vidí, jaký máš drive, tak je to taky musí nějak motivovat ne? Jakože k Tobě třeba vzhlíží?
„To nevím, to by bylo spíš na to zeptat se jich samotných, já to jako nevnímám jako že bych pro ně byl takovej borec, jako jsou dneska nějaký youtuberský hvězdy nebo nějaký MMA bojovníci, kteří někoho srazili za 3 vteřiny, pro ně tohle to má větší kvalitu a význam než človíček, který někde běhá padesát dní. Jako rozhodně to vnímají někteří, minimálně děti z rodinky, který třeba mi, i když jsem byl na nějakym delším závodě, tak mi napsali, vlastně i jedno z dětí, který bylo na rodinný skupině, tak mi i pomáhali na některých závodech, což bylo hrozně fajn.“ Přerušil nás strejda z jiné rodinky. „No, takže to nějak vnímají, trochu jo, možná spíš ta Stromovka třeba jim může něco dávat, tam si myslím, že spousta z nich si vzala za svý, minimálně na tom závodě to, že se nikdy nevzdávám, že to je hrozně důležitý heslo. Obzvláště pro ně vnímám, že pro ně tím, že prošli těžkým věcma, tak mají tendenci k tomu že když se dostanou do nekomfortní zóny, tak to jako hned vzdaj a zabalej, protože je to pro

ně nějaký zatěžující faktor, i když by člověk řekl, že by měli právě bojovat, ale kolikrát se to jako fakt neděje a jsou z toho pak takový přešlý, tak tohle to je to učí, takže to si myslím, že to je ten příklad toho sportu nějakýho, ne přímo asi můj příklad, ale to že někam společně chodíme, tak je může taky nějakým způsobem motivovat.“

- Jaký vidíš přínos ve cvičných a startovacích bytech?

„No za mě jako minimálně ve cvičných bytech a teďka, jak jsou ty předcvičné byty, tak v tom vidím velkej přínos, i když to s sebou přináší samozřejmě těžší věci, protože zrovna tady na tom předcvičným bydlení, to teďka vlastně funguje od začátku července a už se tam objevily první problémy, děti si tam berou návštěvy někdy do desíti do jedenácti hodin večer, už se tam objevil i alkohol, prostě všechny takový ty věci, který nechci říct, že patří k tomuto věku, protože ne u každého k tomu musí patřit a záleží na tom v jakém prostředí ten dotyčný člověk vyrůstá a vůbec k tomu nemusí mít za celý život tendence, ale tyhle děti k tomu z nějakého důvodu tendence mají, a proto si myslím, že je lepší, aby s tím prošli už v době, kdy jsou pořád ještě v uvozovkách chráněný dětským domovem, že když udělají nějaký průšvih, tak pořád to ještě není tak, jako kdyby byly, jako kdyby si ty první průšvihy začaly dělat až po odchodu z dětského domova, tak tam už potom je hrozně těžko... no že to pro ně je... je lepší si to odžít teď, než potom, kdyby se už nemohly nikam vrátit a každou boudu, kterou udělají, tak už by byla pro ně zásadní v jejich životě a mohly by si ty následky různých průšvihů nést už po celý život, protože když by byly u nás v té zlatý klíčce v té rodinné skupině a pak by první průšvih udělaly až po odchodu, kvůli alkoholu nebo kvůli něčemu, tak by se to už s nima vezlo třeba celý život, podmínka nebo trestný čin někde pod vlivem alkoholu, kdežto tady se na tom ještě dá pracovat potom oni se z toho cvičného bytu dají stáhnout na nějakou dobu třeba u nás na rodnice, že jsme tam měli dívku, která tam vydržela měsíc, prostě to vůbec nedávala, přestala chodit do školy jo, žila si najednou vlastním životem totálně zpustlým, tak jsme jí zase stáhli zpátky, pracovali jsme s ní, ona nad tím sama přemýšlela, pak po dalších třech čtyřech měsících dostala další šanci, jede znova na nějaký to předcvičný bydlení a už to vnímá úplně jinak. Říká jako já jsem byla úplně blbá a dělala jsem hlouposti a tak, takže tohle si myslím, že je hrozně důležitý. No a startovací byt to je taková fajn věc, že ty, co odejdou z dětského domova, tak ne vždy si můžou sehnat byt, protože tržný nájemný může být na patnácti tisících někde a na to si nemusí vůbec vydělat, takže potom končí na ubytovnách a ubytovna je zase rizikový prostředí pro nějaký věci, takže je rozhodně dobrý, když dětský domov má možnost startovacích bytů a může i tohle nabídnout, kdy prostě za šest za sedm tisíc můžou v pohodě bydlet a můžou do těch věcí pomalu vplouvat, protože na rozdíl od dětí, kteří odejdou, vylítnou z rodného hnízda, tak při nějakým průšvihem nebo problému nebo selhání se můžou vždycky vrátit do rodiny, tady už se hrozně těžko můžou vrátit, takže potom hledají pomoc bohužel u rodičů. Rodiče jsou třeba na ulici... ono je to totiž hrozně těžký pro ně vrátit se sem a říct selhal jsem. Nevím

z jakýho důvodu jo já se třeba snažím, vždycky jsem jim říkal těm lidem, co odcházeli, kdykoliv, i když budete v největším průšvih, tak se na mě můžete fakt obrátit, ale oni se stydí prostě, oni nechtějí a radši to řeší buď svojí cestou nebo cestou skrze rodiče a rodiče jim nic moc dobrého nedaj.“

- *Jsi v kontaktu s některými dětmi, které vyšly už před několika lety z DD?
„No tak jsem tady osm let, což na jednu stranu vypadá, že jsem tady dlouho, ale na druhou stranu možná odešlo pět dětí, protože když jsem přišel, tak jim bylo třeba devět deset, takže postupně odcházely a s většinou z nich vlastně v kontaktu nejsem, a to právě s těchlectěch důvodů, protože se, co slyším zprostředkovaně ty zdroje se vždycky nějaký najdou, tak slyším, že selhávají. Jo jsou fakt asi se třema ano a s tima jsem v kontaktu vždycky, když se jim daří, když se s nima potom pokouším spojit, když se jim nedaří, tak mají vyplej telefon nebo volané číslo už neexistuje a oni zase po nějaký době zavolají, když se jim daří a pochlubí se mi se svýma úspěchama jo, takže tak jako, je to takový prostě, že když se jim nedaří, tak se neozývají.“*
- *Co se ti na fungování v DD nelíbí? Vidiš v něm nějaké nedostatky? Jaké?
„No tak obecně já si myslím, že úplně nejlepší by bylo samozřejmě, kdyby nebyly dětský domovy a všichni rodiče by byli ideální jo tak to je ideální svět, tak to asi je utopie. Asi momentálně nijak nejde, společnost k tomu ještě nedozrála a pak si ještě myslím, že pořád lepší než dětské domovy, je pěstounská péče, ale není tolik pěstounů, kteří by obsáhli to kvantum dětí, který jsou v dětských domovech, takže to není taky ideální, tenhle systém, na druhou stranu já si myslím osobně, že pracuju v jednom jako, i když nemám zkušenost z jiných dětských domovů, ale pořád věřím tomu a myslím si to, že pracuju v jednom z nejlepších dětských domovů tady v Český republice. Takže za mě těch chyb vidím málo, možná i proto, že jsem životní optimista. Jako všude jsou nedostatky jo... (přerušila ho malá holčička z dětského domova) Co se mi ještě nelíbí možná, nechtěl bych střílet do vlastních řad, ale někdy vnímám nedostatky u sebe a u kolegů a chtěl bych, abychom se jich zbavily, aby opravdu, když chceme po dětech, aby nelhaly, vždycky mluvily pravdu, byly optimistické, poslouchaly v podstatě, tak aby i my jsme poslouchali vedení, abychom byli trpělivý, abychom si vzájemně nelhali a neříkali věci, který jsou někdy prostě hrozně dětinský, ale to je myslím všude na každém pracovišti, ale tady je to obzvlášť o to víc vidět, když fakt jako vychováváme vlastně nebo naší snahou by mělo být někoho vychovávat. Sami bychom měli jít příkladem a někdy se to nedaří.“ „Já jsem něco slyšela od Kevina.“ „Jo? No to přesně děti jsou na tohle hrozně citlivý, oni to vnímají, vychytávají vlastně každou chybu vychovatele, aby třeba na ní mohly upozornit, poukázat, protože vy tady po nás něco chcete a sami to třeba neděláte. A to je fakt jako pravda, a pak si říkám no jasně, to máš naprostou pravdu, na to nemůžu nic říct. Jinak jsem tady spokojenej... Jo ještě mi vadí datlování na počítači, jak musíme zapisovat všechno, tak nad tím kolikrát denně strávím tolik času.“*

- Jak se chráníš před vyhořením? Když nemáš motivaci, co je to, co tě nakopne? „*Tak, jednak rozložení služeb je dobrý, že vlastně neděláme pondělí až pátek, ráno od pondělí a končit v pátek odpoledne, to si myslím, že by u mě osobně, bych měl větší tendenci k tomu vyhoření asi, že i přesto, že cítím, že to je náročná práce, která mi bere hodně času, tak přesto mám pro sebe, taky pořád spoustu volného času. No a pak samozřejmě sport u mě, že není nad to si jít někam dlouze zaběhat, to z člověka odpadaj takový ty věci, kterýma momentálně žije a má pocit, že jsou hrozně důležité, a potom zjistíš, že vlastně vůbec nejsou důležité no a nějaké jako duševní vnitřní rozvoj, bych to nazval třeba, ten mi pomáhá úplně nejvíc.*“
- Přemýšlel jsi někdy, o tom, že bys v této funkci někdy skončil, že by ses začal věnovat jinému povolání?
„*Aaa nic netrvá věčně, takže já ani nepočítám s tím, že to budu dělat do svých posledních dnů. Uvidíme, co mi nabídne osud. Rozhodně na tom nelpím tak, jakože tohohle se budu držet a budu to dělat vždycky, ale pravda je, že vždycky, když jsem dělal nějakou práci, tak jsem si nedovedl představit, že bych dělal něco jiného, a pak to vždycky přišlo prostě nějak, takže uvidíme, co se naskytne nebo co nastane. Tak jako přišlo tohle, a kdyby se mě někdo zeptal před deseti lety nebo patnácti lety, tak bych tomu taky nikdy nevěřil, že bych tohle mohl dělat, protože pocházím z úplně jiného oboru, tak zrovna tak jako může se stát v mém životě cokoliv, já jsem otevřený všem věcem, nelpím na týchle práci, baví mě, dělám jí rád, ale nelpím na tom.*“
- Co se Ti tu líbí? „Ty
jo práce s dětma je fajn, je to dobrá energie no, člověk stárne pomaleji.“ Jo? „*No jasně. V který jiný práci se poštěstí si jít začutat, zahrát si fotbal, šermovat si s klackama. Tak samozřejmě to není gró toho všeho, ale je to fajn, je to fakt, jak říkám dobrá energie. Líbí se mi, že můžu svojí malou částičkou přispět snad k něčemu, co může pomoci celým společnostem třeba. Nechci, aby to znělo příliš vznešeně jako jo, ale vnímám to tak jako, že když se povede alespoň z jednoho potencionálního darebáka, nechci, aby to vyznělo nějak špatně, tak až to budeš přepisovat, tak tam nenapiš darebák, ale třeba... teď mě nenapadá lepší slovo (zasmál se), ale když se takhle z potencionálního člověka, kterej může škodit nějakým způsobem, se z něj stane dobrý člověk, tak je to vždycky supr. Jednak je o jednoho darebáka míň na světě a jednak on sám může potom inspirovat další lidi, k tomu, aby byli lepší, a to si myslím, že je super. (zasmál se)*“
- Je nějaká rada, protože já bych v budoucnu třeba chtěla být teta v dětském domově, tak je nějaká rada, kterou bys mi dal, co bych jako už teď v současnosti mohla dělat, abych teda potom vystudovala vysokou školu a abych byla připravená být dobrou tetou...

„Ty jo, netroufám si dávat rady. Já si myslím, že je to fakt individuální a motivy lidí, proč to chtějí dělat, jsou fakt individuální a u každého asi třeba trochu jiný. U mě je to fakt jako vlastně, když se zamýšlím nad svým minulým životem, tak je to možná souhrn všech těch věcí, který mě k tomuhle dostaly, jo jako že to není jedna věc, ale nevím, možná jsem to zmiňoval už v průběhu těch předchozích odpovědí, prostě... Všechno, co ve svém životě děláš, tak dělej, tak aby ses mohla sama sobě podívat nějak zpříma do očí nebo, aby ses druhým lidem mohla podívat zpříma do očí a co nejmíň chyb no, protože... Ne to je asi hloupost, to s tím možná nesouvisí, i když taky možná souvisí. Mm, netroufám si dávat rady asi, tahle otázka zůstane bez odpovědi.

Musíš předávat pozitivní energii těm dětem, a to ty v sobě máš. Je důležitý dětem nastavovat mantinely a zároveň jim být jako trochu kamarádem, od všeho tak trochu. Ale rodiče jim nejsme schopni nikdy nahradit, to je zásadní věc, a to si člověk musí uvědomit, protože pokud chce tady suplovat roli rodiče, tak ty děti ho jako svého rodiče stejně nikdy brát nebudou a je to tak v pořádku.“

Rozhovor s bývalým studentem gymnázia Přírodní škola

Sociodemografické údaje: Pohlaví – muž, Věk – 22, Vzdělání – Gymnázium Přírodní škola

- Kolik Ti je let dvacet tři, že jo?
“Dvacet tři, ano, bude.”
- Vzdělání? Přírodní škola :)
“Ano.”
- Já jsem se zatím ptala těch dětí, které jsou v dětském domově na cvičných bytech a Ty už nejsi v dětském domově. No, od kolika let jsi byl v Pyšelích?
“Od dvanácti – mezi dvanáctým a třináctým rokem.”
- A byl jsi před tím ještě v nějakém jiném zařízení?
“Ano, v diagnostickém ústavu na dva měsíce.”
- Máš oba rodiče nebo nějaké sourozence?
“Jsem jedináček a nyní je žijící jen matka.”
- A víš, z jakého důvodu ses dostal do dětského domova?
“Jasně, tak ze začátku to bylo z pohledu školy jako zanedbávání dítěte.”
- Že škola poznala, že něco není v poho a ...
“Jo.”
- A jsi rád, že jsi byl v dětském domově?
“Tak trochu, z části ano, z části ne. Má to své výhody i nevýhody.”
- Jezdíš tam třeba někdy nebo vůbec ne?
“Ono, když člověk odejde z toho děcáku, tak Ti maximálně dovolí podívat se třeba na nějakou věc nebo třeba sešlost jako je Matějská pouť nebo nějaký třeba oslavy tam, ale není to častý. Většina dětí se tam spíš už nezjeví.”
- Já se pamatuji, že ses tam bavil se Sebastianem... ne Nikolasem, taky chodil na nějaký gympl.
“Jo s tím jsem se občas vídal.”
- A od kdy jsi byl u Františka a jak jsi se k němu dostal?
“No, jak jezdí Přírodní škola do Pyšel, tak se Lambdánům povedlo překecat

Františka, abych s nima mohl jezdit na nějaký školní akce. Já jsem u něj nemohl spát, ale vzal mě do školy, což byla maximální úroveň toho, co šlo.”

- Jo jasný, no tak ještěže ho Lambdáni překecali :). A pamatuješ si, jaký byly první měsíce v dětském domově? Nebo i v tom diagnostáku...
“No tak asi nejasnější je první den, kdy člověka okukujou a nevědí co, protože je to úplně nová tvář. Naruší to tam na chvíli hladinu..., jsou tam na sebe lidi zvyklí, a pak se tam objeví někdo nový. Takže to bylo první zvykání. A pak to bylo seznamování se s pravidly, jak to tam funguje, jaký jsou tam lidi a tak.”
- A jak jsi se tam cítil? Měl jsi pocit, že jsi vítaný? Třeba některý děti říkaly, že to fakt nebylo dobré ... Jeden kluk byl snad půl roku převážně ve svém pokoji a vůbec se s nikým nebavil, byl to pro něj takový šok.
“No tak tady v mém případě si člověk musel zvyknout, protože na svém pokoji máš dalších pět lidí. No a tam je každý člověk sám za sebe.”
- A měli jste nějakého toho strejdu nebo tetu?
“Jasně to jsou vychovatelé. Ale ono je velmi těžký, když seš vychovatel a máš dvanáct dětí na krku, abys s nima zvládla všechny ty věci. Z čehož musíš každý den, klasické všední den... Naučit, připravit věci do školy, penál, sešity, udělat úkoly, pak jim dát trochu volna a pak už máš prakticky večer, kdy je zase člověk musí vykoupat, připravit na večer... A pak ještě musí sepsat za ten den do archů takový věci ...”
Toho jednoho vychovatele, se kterým jsem se seznámila v Počernicích, tak ten byl prakticky pořád na počítači, protože musel zapisovat každý krok, každého dítěte.
- Jsi v kontaktu se svojí mámou?
“Ne.”
- A rád bys byl ...?
“Ne ..., tam není potřeba. Občas některé děti z dětských domovů jsou jakoby zaslepený tím, že některý rodiče je třeba využívají, aby jim nějak pomohly, protože hodně dětí tam přišlo z rodin, který buď neměly peníze, neměly kde bydlet. Takovýhle věci, a pak se ty rodiče jakoby, jak je to slovo ..., ohánějí tím, že jsou jejich rodiče a ten jakoby jejich rádoby vztah... Některý jsou fajn, kdy to nebyla jejich vina, těch rodičů a některý právě to mají takhle.”
- Jak vypadal Tvůj den v Pyšelicích?
“No podle toho, jestli to byl všední den ..., tak to kolem půl sedmý nás přišla vzbudit teta, že jdeme do školy, tak jsme si připravili věci, oblékli, šli nasnídat, šli do školy. Pak se vrátili ze školy, pro ty menší vždycky přicházela teta do školy. A pak jsme byli buď v družině nebo jsme mohli jít na vycházku do tří hodin anebo ven. To záleželo

na tom, kdy končila škola. To byl volnej čas po škole a když padla třetí hodina, tak jsi se sešla se svojí skupinou a s vychovatelem na svačinu. Po svačině jste dělali školu a poté podle toho, jak jsi ukončila rychle školu, tak jsi měla volno. A mohla jsi se třeba dívat na televizi, jít ven.”

- Jak to bylo s tím chozením ven, do určité hodiny? Do určitého okolí, a tak?
*“Tak lidé nad patnáct let mohli vyjít mimo Pyšely, jakože to město. Lidé pod patnáct nesměli.
Za prvé vychovatel určoval čas vycházek ale nejlépe do večere nebo třeba po večerí, když se třeba domluvili, protože do vycházek se daly započítávat třeba kroužky jako fotbal. Ty starší pak mohly mít vycházky do večera a pak si přišly pro večerí do kuchyňky, ale to bylo výjimečně.”*
- Takže na pivo večer jsi s Lambdánama nemohl?
“No s vychovatelem ne, ale jinak jako jo a mohli Tě ale kdykoliv zkontrolovat, když měli podezření, že jsi pila moc a pak jsi z toho měla problémy. Na každý skupině měli testery a snažili se to nějakým způsobem hlídat.”
- Jak jste to tam měli finančně? Dostávali jste nějaké kapesné?
“Dostávali jsme měsíčně – podle věku to bylo určovaný – částku, a to bylo Tvoje vlastní a pak jsi dostala peníze ještě na hlavu, na oslavu na nějaký oblečení nebo něco na což dohlížel právě vychovatel.”
- Měl jsi tam nějaké volnočasové aktivity, co byly pořádané dětským domovem, co Ti přišly fajn?
“No nebyli to pořádaný dětským domovem, výtvarky. Další věci – to bylo jakoby z různých společností neziskovek, nějaký lidi, který tam chodili. A když se bavíme o tý výtvarce, tak jedna z věcí, co byla skvělá byla právě výtvarka, to jsem tam často chodil, modelování si. Pak různé akce s děcákem, protože děti z děcáku mají výhodu, že se dostanou třeba do Čestlic, protože je sponzorují sponzoři. Takže úroveň zážitků pro dítě z dětského domova je často větší než pro dítě z normální rodiny.”
- A měl si nějaké hobby? Víš co, chodil jsi na Přírodní školu, takže času moc nebylo... Ale třeba když jsi chtěl být sám, chtěl jsi se odreagovat, tak jsi měl něco, co by tě bavilo?
“No nešlo moc být sám, tam moc osobního prostoru nebylo ...”
- Byl jsi prostě hlídaný a moc vás nenechali si dělat svý?
“No ne hlídaný, ale tam prostě bylo čtyřicet dva dětí v celým baráku. Takže kam se jako vrtnout, kde se neobjeví děti. Nejčastěji mohl člověk jít na vycházku, třeba jezdit

na kole v areálu nebo si jít číst, být na počítači nebo na mobilu, to byla častá věc. A pro mě bylo dobrý, že jsme měli šachové turnaje.”

- A jak je to tam s elektronikou? Mně přišlo, že v těch Počernicích je fakt celý den puštěná televize nebo si tam pořád hrají na telefonu. Já mám třeba od Františka naučené, že ve škole žádný telefon, doma skoro taky ne, tak jestli to tam bylo nějak omezené. Kontrolovali třeba jestli jste nějak ve spojení s rodiči nebo jak to vlastně bylo?
“To vůbec nekontrolovali. Menší byli více kontrolovaný s tou elektronikou, protože jim třeba rodiče koupili mobil. Ale aby to to dítě neztratilo nebo jim to nikdo neukrad, nerozbil, tak to hlídali vychovatelé. Jakože buď to měli u sebe nebo jim třeba dávali nějakou specifickou čas, kdy to museli na konci dne odevzdat a ty starší si to hlídali sami, ale kontakt s rodičema tam nebyl nějak speciálně hlídanej, takže nebylo to tak, že jsi nemohla nikoho kontaktovat. A ta technika pak když jsi byla starší, tak to byla věc na Tvoji hlavu, když se Ti to ztratilo, tak to byla Tvoje věc.”
- A malé děti, ty si tam můžou telefonovat se svými rodiči?
“Ano, dokonce když nemají telefon, tak on je i dole – hlavní telefon, když člověk volá do děčáku, tak se dovolá na tenhle telefon a ono Tě to spojí právě s vychovatelkou z jedné ze skupin anebo to tam vyzvání dole v lékárnice a oni pak zavolají to dítě nebo naopak to dítě může zavolat svým rodičům.”
- Školu jsi dokončil, je nějaký povolání, na který se připravuješ? Teď jsi v hračkářství, tak je něco jinýho třeba, čemu by ses chtěl v budoucnu věnovat? Máš někam namířeno?
“No tak ono, myslím si, že budu mířit, ale postupně, protože nejdřív jsem si musel zařídit okolní život, abych měl kde bydlet, mít stabilní práci, mít stabilní příjem, což je někdy taková lehce přehlídnutelná věc pro děti z dětského domova, protože ... “
- A nemají také cvičné a startovací byty?
“Ano, ale to jenom když se tam přihlásíš, a navíc si v pořadníku s ostatníma lidma z děčáku. Tak ty startovací byty jsou prakticky třeba jenom tři v Praze.”
- Jo, jako jenom pro Pyšely? Protože třeba Počernice ty mají hodně startovacích bytů...
“Jasně, taky závisí podle děčáku, protože některý děčáky mohou zařídit dítě třeba dobře a některý nemají na to úplně danou kapacitu.”
- A v Pyšelích máte jenom tři byty?
“No ne tři byty, je tam domeček, což je jakoby byt poblíž děčáku a dá se využívat, ale já jsem myslel Domy na půl cesty a talenty takzvané startovací byty, tak to jsou jakoby společnosti mimo ty děčáky a jsou v Praze a ty děti z dětských domovů, který

jdou z děcáků a který nemají někoho, kdo by je byl schopnej zabezpečit, tak jdou do těch startovacích bytů, aby se jako by vzchopily.”

- Jak jsi našel, že budeš pracovat v Hamleysu v hračkářství?

“Já jsem na to přišel náhodou, protože jsem prostě hledal práci a na to mě třeba po šestým emailu, protože jsem častokrát opakoval různá místa, hlásil jsem se třeba do sálu a všemožný tyhle ty věci a oni to z toho vzali a nějak mě to zachytlo, že bych to třeba mohl dělat.”

A baví Tě to?

“Hmm je to práce :)”

No tak jasný, ale jakože...

“Baví Tě škola?”

Ale jo.

„Když vynecháš ty aktivity?“

Já si nemyslím, že jsem nějak mega chytrá, ale pořád se učím, že vlastně mám pocit, že skoro nedělám nic jiného. Třeba teď o distanční výuce o té Koroně, tak můj život byla škola, a to jsem to ani nechtěla. Bylo to jako, no zanechejme Covidu, protože to bylo fakt strašný.

“Tak to je střední škola pro Tebe, to je pro každého takhle, to sežere času ..., skoro všechno.”

- No a máš nějakou představu, kam bys mířil dál?

“Něco spíš takovýho volnějšího, to by záleželo, třeba jako nějaký IŘáctví nebo nějaký sociální činnosti, já ještě nejsem rozhodlej.”

- A taková jako obecná otázka, ale důležitá pro tenhle rozhovor, jak si představuješ svoji budoucnost, máš nějaká přání? Sny? Buď v blízké budoucnosti nebo vzdálené, kterých bys chtěl dosáhnout?

“Není to úplně jakože sen, jak bych to řekl, třeba z té mé generace, co jsem tam byl, jako těch dětí, tak jsem toho už dosáhl docela dost, protože jsem často vyrostl s dětma, který skončily buď jako vrazi nebo násilníci nebo dealeři nebo prostě jako kurvy a další takovýchle věci.”

- Já si myslím, je to častý bohužel.

“Takže nic z toho nejsem. Nejsem ani na ulici.”

Jsi dobrej, Romane.

“Takže úplně jako sen nemám, protože jsem jakoby dosáhl těchle věcí, a navíc nemám ještě dítě, protože normálně jako byli tam mladší a měli dítě.”

Co se takhle s těma holkami, co otěhotnějí třeba v šestnácti dělá?

“To záleží, ono to je jakoby ..., ono by se to tam jakoby nemělo dít a já jsem zažil případy, kdy byla ta holka starší právě než jako mladší. Tak některý jdou na potrat, ale to je spíš jejich volba a některý se rozhodnou mít to dítě a jdou s ním do klockánku nebo se o něj nějak postarají nebo jí ho odeberou.”

Aha. No tak pokračuj, promiň ...

“V pohodě. Často bylo vidět na těch vychovatelích, že je to docela zraňovalo, když člověk vychovává prostě dítě ve skupině a pak prostě vidí, jak tamhle někde vykrádá rádia nebo je celostátně hledanej kvůli něčemu a tak.”

- Teď jsi se svým životem spokojený dalo by se říct a nemáš žádný jako ..., aby to nevyznělo blbě, protože jsi fakt dobrej, toho, čeho jsi dosáhl, jakože nějaký větší cíl, co bys opravdu ještě chtěl?

“Jako prakticky teď jenom spíš si jinak ještě postavit život, abych měl lepší práci asi. Chtěl bych pro sebe jako dům, ale to je tak asi všechno.”

A je ještě něco, co bys na svém životě chtěl změnit? Třeba ten dům bys chtěl mít ...

“Asi mít školu a vědět více věcí, jakože když jsem byl v děcáku, tak mi tam nikdo neřekl, že když si jako nechám změnit trvalý bydliště, tak jsem třeba mohl dostat ze začátku od státu byt. A různý takový drobný věci, co Tě třeba ne až tak naučej a pak vyleze sem a zjistí to sám ... Jako třeba že, když nepracuje, tak mu naskakuje zdravotní a sociální pojištění, a to už jsou takové jako menší věci. Ale jinak jako mít jen tu školu, to asi ...”

Myslíš, že někdy ještě půjdeš třeba na vysokou?

“No to určitě, nevím, jestli na vysokou, to nevím, ale určitě mít nějaký zaměření ... Mě právě přijde, že v těch dětskejch domovech ty děti, co odcházej, že vlastně vůbec jako je nepřipravěj na ten drsnej život mimo dětskej domov, protože si myslím... Děti v dětskym domově určitě nemají ideální život, ale přece jen tam mají právě různý ty aktivity, různý ty sponzory a tak, takže mají pocit vlastně, že i takhle je hezkej život, že všichni na ně budou hodný a tak a usmívat se a dávat jim dárky, jako i potom mimo..., jako vlastně i v tom svym životě, samostatným.”

Byla to pro Tebe jako nějaká velká rána potom ten vstup do toho reálnýho života?

“Chápu, chápu, kam míříš touhle otázkou, nebyla to pro mě taková rána, protože vím podle třeba vychovatele něco málo, jak třeba zacházet s penězma a tyhle věci, ale z

tý sociální stránky jsi jakoby ochuzená. Protože vlastně do osmnácti jsi hlídaná, máš být třeba do devíti doma a tyhle věci, takže vlastně častokrát právě když člověk praští do puberty a když jakoby dospívá, tak si třeba chce užívat a každéj mu říká, hej tohle nemůžeš, nemůžeš a pak jak Ti je osmnáct, tak se to celý úplně převrátí a vlastně všechno, co za Tebe dělali ostatní, musíš dělat Ty. Musíš si s tím nějak poradit. Řeknou třeba, jo hele, pokud chceš třeba sponzory na školy, tak tady máš čísla, napiš jim dopis a udělej si to sám za sebe. A zároveň prostě nevíš, jak pořádně fungovat s lidmi, takže vlastně ...”

Komunikace?

“No jako komunikace, ale i celkově jako, že člověk neví, jak s nima vycházet, častokrát naráží prostě na to, že není třeba připravenej na práci nebo na interview, aby získal práci. Častokrát končí v nějaký podřadnější práci. Jako třeba pracovat v takových těch pizzeria stáncích nebo jako securiták. Což není úplně jako milý. A s těma dárkama, tak některý děti si na to navyknou, protože když seš menší tak ...”

Jakože je jim dáváno ...

“No jasně, když seš menší, tak si s tím dárkem hraješ, ale úplně si ho nevážíš, rozbiješ ho třeba do dvou dnů a víš, že další rok dostaneš novej a že ti to je vlastně ukradený a že ze začátku třeba první rok, když vyleze člověk z dětskýho domova, tak si zvyká na tu změnu, ale není vlastně tak šokovanej, protože už si zvykl vlastně v osmnácti. Takže vidí, jak se to přerodilo, jak se k němu ostatní chovají, a to jak z hlediska vychovatelů, tak i z hlediska těch věcí ... Protože ten sponzoriát je takovej zvláštní, protože jsi dostávala ty dárky od nějakých lidí, který jsi neviděla nebo třeba jednou na Vánoce, a to je všechno a nemáš k tomu nějakou vazbu, že ze začátku jsi nadšená, super, nový kopačky, ale pak je máš hozený ve skříni. A je Ti to ukradený. Takže si tam lidi zvyknou na to, že si nevážej těch věcí, takže jim to až tak nevadí, že už to jako nedostává.”

- Takový skok, ale přemýšlel jsi někdy, že by ses vrátil domů nebo za mámou nebo tak ...?

“Ne to ne, to není potřeba. Máma je někde ted’ na ulici, pravděpodobně, takže není kam se vrátit.”

- A k těm vychovatelům..., byli Ti tam určitou oporou? Třeba když ses necítil dobře? Tak jestli byli schopní pomoci těm dětem?

“No, jak kdy a jak který, protože jsou to jenom za prvý lidi, za druhý hodně to záleželo na zkušenostech, co ten vychovatel měl. Jak dlouho tam byl a tak ...”

Ale třeba v těch Pyšelích mi přijdou mnohem víc v pohodě ty mladší vychovatelé ..., než ty tety, který tam jsou podle mě třeba padesát let.

“To je pravda.”

Už jsou tam moc dlouho a už asi nemají takový to nadšení, sílu.

“To nadšení umírá vždycky potom, co vidí, jak to skončí s těma dětma, který vychovávají, utírají jim zadky, čistí jim zuby a všechny tyhle věci, protože prostě seš jenom člověk a některý děti si tam oblíbíš a pak vidíš, jak se chovají ... Nebo dopadají nebo prostě, jak se mění, tak Tě to vždycky jako nalomí a pak vlastně už vidíš celkově takovej ten koloběh toho ... Hmm další dítě, tak co to z něj bude tentokrát? Kriminálník? Násilník nebo něco takovýho ...? Ti vychovatelé mají nadšení, ale je tam ten postupnej mlejnek těch dětí ..., tak už seš k tomu taková ...”

- Chápu. A měl jsi tam nějakého oblíbeného vychovatele? Ke kterému jsi měl třeba důvěru?

“Hmm, spíš záleží na tom, co znamená důvěra? Jestli když máš nějaký zastání, protože tam je to takový těžký, to dítě očekává tak trochu od Těch vychovatelů, takový různý jako nadstandartní věci ... Můžeš po něm žádat třeba pohádky, ale pro ty vychovatele je to víc právě ta práce, ne samozřejmě každěj to má takhle ... Ale jak se říká, když člověk nastoupí do práce, tak je důležité oddělovat si osobní život od pracovního a takhle to dělá každěj člověk, myslím si. A když se navážeš právě víc na ty děti, tak Tě to jako i víc zraní. Takže i pro jejich bezpečí není dobrý se tam vrhat do nějakých věcí.

Třeba kupříkladu, já jsem tam začal číst třem takovým holčičkám pohádky, vždycky takhle večer a vychovatelka přišla a řekla mi: Hele, Romane, já Ti hrozně moc děkuju, to je od Tebe hrozně moc hezký, to seš jedinej z dospělých dětí, který tohle dělá. Ale radši to nedělej. S těma holčičkama byly právě různý problémy a nechtěla bych, abys s tím taky měl nějaký problémy.”

To já právě ..., jak moje babička učí tu speciální pedagogiku a jak teď dělám tady tu profilovku a vždycky jsem jezdila do Pyšel. Tak nějak jsem tam přišla k tomu, že by se mi možná i líbilo tohle povolání, být teta v dětském domově. Ale mám pocit, že bych si dělala právě hodně citové vztahy k těm dětem.

“Byla tam jedna vychovatelka, která byla dosti zkušená, která to více vedla jako rodinu a dařilo se jí to, jo to neříkám ... Ale je to takový ..., no, když to umíš správně uchopit, tak to vyjde, ale někdy Tě to prostě semele.”

Hmm.

“Právě jsem tam viděl vychovatelky, který to dokázaly a zářily v tom a některý právě byly zlomený.”

- Jaké jsi tam měl vztahy s dětmi? S ostatními?
“Bylo to tam takový divoký ...”
- Byly tam nějaké konflikty třeba?
“No samozřejmě, do konfliktu se tam často dostáváš. Někdy to je jenom, že jsi prošla okolo, někomu se něco nelíbilo. Někdy, že někdo někomu něco ukrad – hej to je moje tričko, ne to je moje tričko – víš co, se hádáš ... Prakticky tam byl takovej komunismus, všechno bylo všech.”
- Aha, dobrý :). Co Ti v dětském domově nejvíce pomohlo? Něco důležitého, zásadního? Co Tě ten život v dětském domově naučil do života?
“Hmmm”
Přemýšlej ...
“Nee jako, pár věcí by bylo, jen to správně formulovat. Rozhodně to formuje každého člověka v dětském domově a dost to změní pohled na věci. Když člověk vyrůstá v rodině, tak má pohled tý rodiny, ale když seš z děcáku, tak se učíš od něčeho něco, ale seš sama za sebe v tom životě. Protože v dnešní době, když jsi z rodiny, tak máš zázemí, ale tohle Tě naučí, že seš na týhle planetě více sama. Že nemáš ty lidi, který Ti vysvětlej věci. Co je tohle nebo tohle. Nebo že se na Tebe těšej, když přijdeš domů ze školy. Že máš připravený jídlo. Že máš svůj vlastní pokojíček. Že Tě maminka drbe, nejen když jsi malej, že se o Tebe hezky postará. To prostě nemáš. Ty se musíš naučit, ok, tak teď jsem tady na nějakým místě, kde se dělím prakticky o metry čtvereční prostě jako s dalšíma dětma, který mají taky to právo. Jako kdybys byla ve škole nebo ve školce, ale jako dvacet čtyři sedm. Seš pořád mezi nějakějma lidma s nějakějma věcma, nějak s nima musíš zacházet ... Dá Ti to jako takovou odolnost aaaa, no jako odolnost bych to nazval. Ale ten pohled člověka se změní celkově na ten svět.”

Jasně. Těm dětem, těm malým ..., tak tam je hrozně důležitý ten mateřský vztah. Ty jsi tam přišel ve dvanácti a podle mě, když je to tam takové ... formální rodina a 24/7 v takové jako škole s cizíma dětma ... Chyběl Ti tam někdy právě ten emoční vztah někoho blízkého? Nebo jsi na něj třeba už od mala nebyl zvyklý?

“No já jsem měl tu výhodu, že jsem na to nebyl zvyklej už odmala, takže jsem to měl snazší než ty ostatní děti. Protože tam byly ty děti často zlomený, ty malý děti brečely, že se jim stýská. My jsme právě měli takovou ..., když se na to dívám zpátky, tak to vypadalo skoro jako takovej němej rituál. Že ty děti věděly, že je musejí nechat, že si tím musejí projít, že se musejí vybrečet. Musí dojít k tomu, že si uvědomí, že jsou tady samy za sebe a rodiče, že jsou prostě pryč. A po tomhle prvním vstupu byly už v klidu a byly chvíle, kdy se jim stýskalo, brečely, po čase se uklidnily a přijmuly to.”

- A je něco, co Tě nenaučili (už jsi to vlastně říkal), co Ti scházelo a víš, že Ti to chybí?

“Tak člověk postrádá mnohé, za prvé se vyznat ve světě okolo, protože jak už jsem zmiňoval, tak do osmnácti je člověk zavřenej v tom děcáku a od osmnácti už může vylejzat ven a poznává více ten svět, ale ne více, jak to v tom chodí prostě hlavně z tý sociální stránky, prostě člověk jako nezapadá. Je to jako kdyby Tě z moře hodili do akvárika a pak z toho akvárika by Tě zase hodili do moře po těch několika letech. A teď nepoznáváš nic, nevíš, co se děje, celý svět se změnit od té doby, co si byla venku ... a musíš se s tím nějak popasovat. Ale hodně to fungování mezi lidma, to sociální citění, protože prostě lidi z dětskýho domova se naučej neohleduplnosti, nechápou kolikrát ani svoje vlastní emoce. Jako co se s nima děje. Takže často děti z dětskejch domovů si vytvoří návyk toho, že pro ně znamená láska to, že Ti koupěj drahou věc.

Protože to takhle mají od těch sponzorů. No, protože čím dražší dárek, tím vlastně lepší, takže když dostaneš drahej dárek a seš v děcáku, tak je to vlastně Tvoje komunita.”

Máš prostě pocit, že na Tebe někdo myslí, že Tě má rád...

“No spíš jakoby tamty děti dostanou jiný věci a některým dětem se právě líbí ten Tvůj dárek, takže často se s Tebou začnou víc bavit. Nebo já jsem měl to, že když jsem dostal první PSPéčko, tak já jsem využil toho, že jsem ho občas půjčoval starším a tím vlastně mě okolní děti nechávaly na pokoji. Na který jsem si třeba netroufal, protože některý děti tam třeba cvičily, běhaly a tak ... A některý právě měly tendenci občas šikanovat ostatní děti jen tak jako ze srandy, a tak jsem tohle využíval jako, že si na Tebe pak nedovolily. A navíc právě děti z dětskejch domovů vůbec nevěděj, jak jakoby milovat někoho. Vůbec nevědí, co se dělá, nedovedou si to vůbec představit. Některý to vůbec nezažily, některý jsou tam třeba od třech let. A pak jsou ve světě, kde fungujou úplně jiný pravidla a ty přejdeš z toho, že se nějaký lidi staraj o Tebe teda, pak Ti dávaj nějaký dárky, zažíváš nějaký zážitky, pak to vlastně celý přestane a seš sama za sebe. Už se o Tebe nikdo nezajímá a už Tě nikdo nechce. V těch osmnácti je vidět, že Tě to tak trochu sune pryč a pak seš na sví volný noze a dělej si co chceš. A to je ta věc, že ty děti vylezou a chtějí si užívat tu svobodu. Do teď jim někdo něco zakazoval a neuvědomujou si, že s tou svobodou jsou různý zodpovědnosti a různý věci, co pro to musí člověk udělat a když to neudělá, tak se to může jakkoliv zvrtnout.”

- Je něco, co Ti tam vadilo a je něco, co bys tam změnil?

“No, když se tak dívám nazpátek, tak vlastně nikdy nebude člověk spokojenej a v tom děcáku jsou věci, na který si prostě zvykneš. Jsi prostě člověk z dětského domova a častokrát to ani nechceš sdělovat okolí. Protože když se řekne dítě z dětskýho domova, tak si o Tobě člověk hned udělá obrázek. A nějaký ten první dojem se pozmění. Z jedný strany člověk vidí, kolik věcí mu chybělo nebo je

nedostal nebo je chtěl dostat, ale nešlo to a zase z druhé strany dostane kontakty na sponzory, občas některý výhody, kor třeba ten Dům na půl cesty ... Ale jako úplně změnit? Nevím, asi více vychovatelů na méně dětí? To bych asi dal, jako že by se Ti tam mohli právě více věnovat, protože prostě těch dětí je tam moc a ti vychovatelé stihnou minimum, aby ty děti dokázaly vůbec existovat.”

Přišel sis tam někdy zanedbávaný?

“To se nedá úplně říct, protože pokud bereme definici zanedbávání tím, že nemáš jídlo nejseš vykoupaná a seš zašpiněná, tak seš zanedbaná, jasně, ale ne v dětském domově, protože tam jsi měla tyhle věci. Ze sociální stránky určitě, protože prostě nevíš, jak se chovat. Vyrůstáš v podstatě ve smečce vlků, kolem Tebe je hromada dětí a Ty si mezi nima vyrůstěj, když každěj si zažil svoji traumatickou minulost. Tak a pak se nauč chovat mezi lidma v normálním světě. Lidi od Tebe očekávají, že umíš tyhle věci a znáš a nezajímá je to, že to neumíš. Protože, to je jako bys chodila mezi lidma s jednou nohou, říkám to takhle abstraktně.”

- Je něco, co ti tady na tom systému ústavní výchovy, na fungování dětských domovů vadí, nelíbí se Ti?

“No tak tam je to, že ty se snažíš jako vychovatel nahradit rodiče, což nejde. A už to vytváří obrovské zásah do toho dítěte. Některý děti, když jim tam někdo zmínil jejich příjmení, jejich rodinu, tak se jim jakoby zablesklo a dostaly jakoby panické atak, byly hrozně našťvaný. Některý děti neměly čas dospět, neměly čas si užít to dětství.”

Tam musíš dospět hrozně rychle, ne?

“No v některých věcech ano. Protože seš v nějaký rodině, něco tam nefunguje, tak Tě vezmou pryč a ty seš obklopena smečkou dětí a porad' si a je to na Tobě.”

- Tak jo, tak abychom to ukončili pozitivně, co Ti tam přišlo dobré, co se Ti tam líbilo?
“Asi to místo.”

Protože to je také důležitý, v jakém je to prostředí.

“A některý i ty zážitky, některý nebyly příjemný a některý byly hodně hezký. Některý věci, který tam člověk zažije, tak si říká, jo, tak to mám místo toho dětství, který nebylo zas tak úplně dobrý. Člověk často vzpomíná asi na ty smutný věci, ale nejkrásnější pro mě byly asi Vánoce.”

Ty jsou tam vždycky veliký, vid'?

“No jasně. A ty druhý Vánoce, to je takový hrozně krásný i smutný zároveň, celej ten děcák se vylidnil, děti odjely pryč a zůstala tam jenom malá skupinka takovejch těch nechtěnejch dětí. O který se nikdo nezajímá, nikdo za nima nejezdí a jsou tam třeba s jedním vychovatelem a máš celej den volno. Můžeš si hrát, jíst, máš tam

občerstvení, nikdo Tě vlastně pořádně neruší a jako užiješ si to. A pak i jako Silvestr, ale ten je takovej spíš druhotnej. Nejkrásnější byly ty Vánoce, hezky se oblečete a pro ty menší děti třeba ty starší.”

A měli jste ty besídky, že jo, vystoupení pro sponzory... Ty jsou hezký?

“No to byly ty první Vánoce, ale ty nejsou úplně tak fajn, protože to nás prakticky do toho donutěj vychovatelé a chtěj abychom ty věci představovali a trénovali. Ale ty druhý Vánoce, ty na Štědrý den, když prostě s jedním s dvěma vychovatelema a parta namixovanejch dětí, prostě šest dětí z celýho děcáku tam třeba zůstane a sice je smutný, to že vlastně vidíš, že vlastně Ty patříš mezi ty nechtěný děti, ale zároveň...”

Byl jsi tam vždycky takhle, každý rok?

“Ano.”

Já jsem myslela, že František si Tě bere nějak na Vánoce nebo ...

“Jojojo, to jsem jakoby byl, ale ono člověk se naučí, že vlastně když seš z toho děcáku, tak se úplně necítíš ..., jako máš takovej pocit toho, že tam prostě nepatříš. A že když si navykneš na to, že seš takový nechtěný dítě, tak Ti to pak trochu zůstane v tý hlavě. Když vlastně slavíš ty Vánoce, tak vlastně, joo jsem zase tady s nějakajma cizíma lidma.”

Co Tě ale mají rádi :). *“No jasně, co Tě mají rádi. Ale nikdy Tě nebudou mít tak rádi, jako právě rodiče, a to je ta hlavní myšlenka toho, že když seš to dítě, který zažije tyhle Vánoce, tak si navykneš na ten pocit, jo jsou to Vánoce, ale jsou vlastně cizí. Není to moje rodina, svátky jsou od toho, abys byla s rodinou. Samozřejmě, že se říká, že můžeš mít rodinu i jako nepokrevní, ale ten pocit tý nechtěnosti, že tam jako nepatříš úplně ... Častokrát právě děti z dětských domovů vůbec neslaví Vánoce, prostě nechtěj ... Ten krásnej pocit byl právě to, že ty děti se tam sešly měly nějakou večerí, dívaly se na pohádky. Ty starší přinesly dárky, přinesly je ke stromečku, aby to ty děti neviděly. Postaraly se o to.”*